

NÚMERO 16 ANY 92

LA PUNXA

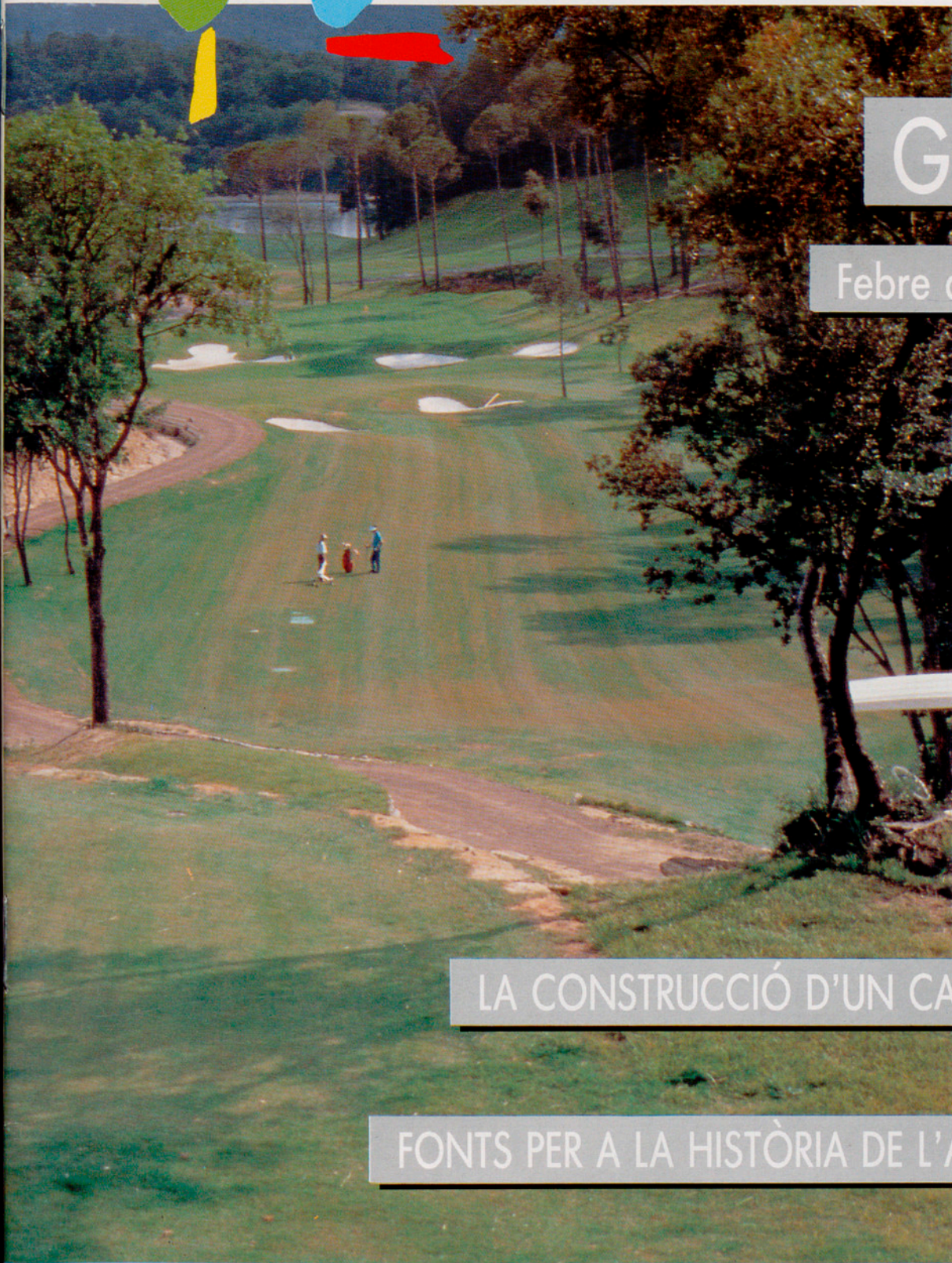
COL·LEGI OFICIAL
D'APARELLADORS
I ARQUITECTES
TÈCNICS DE GIRONA

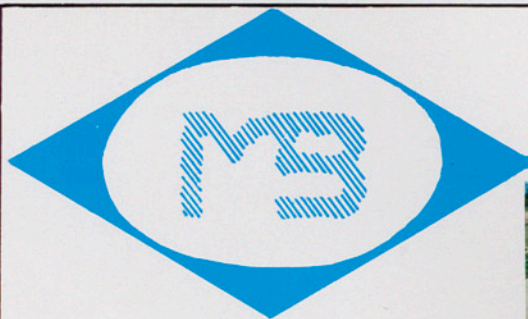
GIRONA,

Febre de golf

LA CONSTRUCCIÓ D'UN CAMP DE GOLF

FONTS PER A LA HISTÒRIA DE L'ARQUITECTURA

MONTAJES BESOS, S.A.

- CERRAMIENTOS METALICOS
- TODO TIPO DE INSTALACIONES EN POLICARBONATO (BOVEDAS - CUBIERTAS - LUCERNARIOS, ETC.)
- CUBIERTAS Y FACHADAS METALICAS

☎ 381 77 04 - c/ Pi i Gibert, 39 - Fax 381 82 21
08930 SANT ADRIÀ DE BESÒS

JOAN ANAYA MASSALLERAS

☎ Delegat a Girona 2335 41

**REPARACION DE CUBIERTAS NUEVAS Y ANTIGUAS SIN OBRAS
NAVES INDUSTRIALES Y VIVIENDAS**

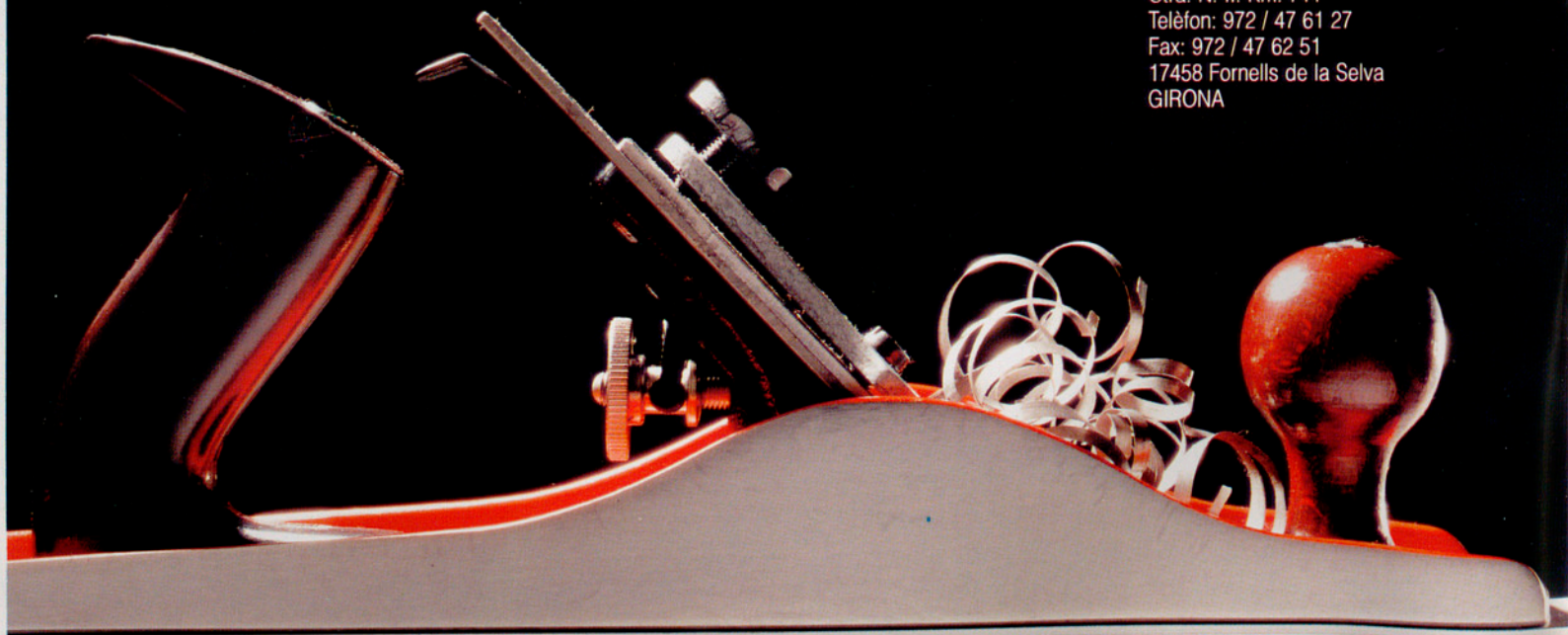
FUSTERIA DE QUALITAT

FORMETAL

FUSTERIA D'ALUMINI I P.V.C.

Ctra. N. II. Km. 711
Telèfon: 972 / 47 61 27
Fax: 972 / 47 62 51
17458 Fornells de la Selva
GIRONA

LA PUNXA

COL·LEGI OFICIAL
D'APARELLADORS
I ARQUITECTES
TÈCNICS DE GIRONA

SUMARI

EDITORIAL	1
GIRONA, FEBRE DE GOLF, per Carme Daranas	3
ENTREVISTA A...	
Pere Ramió i Serra, president i fundador de Golf Girona, per Araceli Ruiz	8
ACTIVITATS COL·LEGIALS	10
PLANES D'ART	
Rosa Serra i Puigvert	19
COL·LABORACIONS TÈCNICO-COMERCIALS	
Blocs de formigó alleugerit	26
L'aïllant més noble	28
PÀGINES INFORMÀTIQUES,	
per Bernat Masó	30
ESTADÍSTICA DE L'HABITATGE, per Amadeu Escriu	32
HISTÒRIA	
Fonts per a la història de l'arquitectura, per J.M. Grau	34
ESBORRANYS DE SOBRETAULA, Els cinc sentits constructius, per J.M. Pau	36
VALORACIONS IMMOBILIÀRIES, Valor de capitalització de les rendes, per N. Sureda	33
BIBLIOTECA	37
LA PANXA DE LA PUNXA, La nostra cuina avui, per Juvenci de Cistella	40

Número 16

EDITOR: Col·legi d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Girona. Ctra. Sta. Eugènia, 19- 17005 GIRONA Tel. 21 18 54.

COORDINADOR: Francesc Xavier Bosch i Aragó.
CONSELL DE REDACCIÓ: J. M. Gelada i Casellas, B. Masó i Carbó, M. Àngels Oliver i Boades, J.M. Pau i Negre, R. Ripoll i Masferrer, Narcís Sureda i Daunís, F. Xifra i Gironès.

COL·LABOREN EN AQUEST NÚMERO: R. Ceide, A. Ruiz, Rosa Gil, J.M. Pau, N. Sureda, C. Daranas, B. Masó, JAP, A. Escriu, J.M. Grau i Pujol.

FOTOGRAFIA: Rafel Bosch i Arxiu.

CORRECCIÓ: M. Rosa Gallart,

PUBLICITAT I RELACIONS PÚBLIQUES: Cristina Alsina.

DISSENY GRÀFIC: DIS-ART Publicitat, SL

DOCUMENTACIÓ: Serveis Col·legials i Administratius del COAATG.

IMPRESSIÓ: CURBET & MARQUÈS IMPRESSORS, SL

DIPOÏT LEGAL: GE 427 - 1988

NOTA: Els criteris exposats en els articles firmats són d'exclusiva responsabilitat dels seus autors i no representen necessàriament l'opinió de la direcció d'aquesta revista.

EDITORIAL

El coneixement de l'Informe del Tribunal de Defensa de la Competència sobre el lliure exercici de les professions i de l'Avantprojecte de Llei de les normes reguladores dels col·legis Professionals, aquest darrer estiu, ens ha deixat seriosament preocupats. Aquesta preocupació, que es podria anomenar sorpresa o incomprensió, està originada no pas pels objectius que es persegueixen, que considerem del tot desitjables, sinó més aviat per la forma poc seriosa de presentar-los, pel contingut excessivament demagògic de l'Informe, per la manca d'objectivitat dels arguments i per la gran dosi de menyspreu envers els col·legis professionals que transpira tot el document.

Tot just començar a llegir l'Informe, hom es troba amb la transcripció d'unes paraules de Jovellanos de 1785: "Empezaré, pues, demostrando que la abolición de los gremios no puede producir los males que se temen y en esta parte confirmaré mi dictamen más bien con ejemplos que con raciocinios...". L'elecció d'aquestes paraules, amb la corresponent renúncia expressa de Jovellanos al raonament per confirmar el criteri, és el símptoma premonitori d'allò que aporta l'Informe. Extrapolar situacions aïllades, anècdotes, exemples per proposar una Llei que afecti per igual tots els col·legis professionals, amb necessitats i objectius molt dispars, pot induir al gran error de *carregar-s'ho* tot: el que funciona i el que no.

No hem d'oblidar que els col·legis catalans ens regim per una Llei de col·legis professionals, aprovada pel Parlament de Catalunya fa ben poc temps, el desembre de 1982. I això ho diu tot.

Tant hem canviat, en deu anys, per dir que el que abans era bo ara és contrari a l'interès públic?

RAMON CEIDE

President del Col·legi d'Aparelladors
i Arquitectes Tècnics

MONTAJES BESOS, S.A.
GIRONA, FEBRE DE GOLF**GIRONA, FEBRE DE GOLF**

D'uns anys ençà, les comarques gironines han passat de tenir dos camps de golf a contemplar una gran proliferació d'aquestes instal·lacions esportives. Sorral, camps i boscos clarers han sofert una metamorfosi que els ha convertit en llargues extensions de gespa. Una gespa cara de mantenir, però de la qual s'espera que, a més de satisfer les necessitats dels afeccionats a aquest esport, serveixi per ajudar una mica a donar una oferta turística de qualitat i així millorar el malmès sector del turisme.

Durant molts anys, i encara ara, el golf ha estat en el nostre país un esport d'élite. En altres països d'Europa a hores d'ara és un esport molt més popular, pel fet que aquesta allau de camps de golf es va produir ja fa uns anys. Segons els experts, aquest fenomen és similar al que hi va haver en el tennis i l'esquí, que de ser un esport minoritari va passar a captar un gran nombre d'afeccionats.

Si bé és cert que aquesta proliferació de camps de golf ha estat un fet general a tot Catalunya, també ho és que en la demarcació de Girona és on més se n'han construït. Fins al final de la dècada dels vuitanta hi havia establerts el de Pals i el de Santa Cristina d'Aro, el primer amb el nom de Golf de Pals i el segon amb el de Club de Golf Costa Brava. En aquests moments són vuit els que estan en funcionament, quatre els que s'estan construint, tres més a punt d'iniciar les obres i dos en procés de tramitació a Urbanisme.

DEMANDA DE CAMPS DE GOLF

Segons Jaume Torrent, cap del servei d'Urbanisme a Girona, el creixent interès en la construcció d'aquestes instal·lacions està motivat per dos aspectes: "Per un

Moviment de terres.

Reforestació

Moldejat de la pista.

costat, per la intenció de dur a terme un conjunt de camps de golf i promocions urbanístiques d'una qualitat elevada, diferent de la que s'havia fet fins ara; i per l'altre, per cobrir la mancança d'aquestes instal·lacions esportives, les quals són promogudes per gent que el que vol és simplement jugar". Diu Torrent que "realment hi havia una demanda clara de camps de golf"; els dos que hi havia, feia anys que tenien tancat el nombre de socis.

Sobre la possibilitat que la continuada construcció de camps de golf provoqués un excés, diu Torrent que "no cal limitar-ne la construcció, ja que serà el mateix mercat el que ho regirà. Per construir un camp de golf s'han de vendre les accions; si no les venen, no el faran. En aquests moments encara hi ha força sol·licituds, que s'acabaran quan ja no hi hagi demanda".

Per Baltasar Parera, president de l'Associació de Golf Costa Brava-Girona-Pirineu gironí, "ara s'està començant a promoure el golf al nostre país, i s'ha de produir un equilibri entre els nous jugadors i els camps que es construeixin, perquè si no, pot haver-hi una certa crisi, però s'ha de tenir en compte que sortíem d'un dèficit molt important en aquest esport. Per tant, crec que l'actual ritme de construcció —no de projectes— no és massa elevat".

Són força els projectes de camps de golf que Urbanisme ha desestimat en els últims anys, perquè no els ha considerat viables. Segons Jaume Torrent, el que no es vol des de l'Administració és que passi com anys enrera, en què quedaven moltes urbanitzacions perdudes per la muntanya i sense acabar-ne els serveis. "S'han de tenir en compte —comenta— diversos factors per donar llum verda a aquestes instal·lacions. Si se'ns presenta un projecte per fer un camp de golf i compleix tots els requisits necessaris, se li dóna llicència; llavors, en la mesura que tingui la capacitat per fer aquest

Creixement de gespa.

Material impermeabilitzant que es posa al fons dels estanys artificials dels camps de golf.

equipament esportiu viable, es pot mirar si pot portar algun tipus de suport urbanístic o no".

CAMPS I URBANITZACIONS

Així mateix, el criteri que segueix Urbanisme, a l'hora de donar viabilitat a aquestes instal·lacions, en paraules de Torrent, "és que quan se'ns presenta un projecte per construir un camp de golf, estem parlant d'això i de res més, i si se n'autoritza la construcció és únicament i exclusivament per a aquesta finalitat. El nostre criteri és autoritzar-los amb un mínim d'equipament residencial, i això vol dir un hotel, ja que moltes vegades es planegen els projectes de camp en zones turístiques on l'oferta residencial és ja suficient".

Si bé és cert que més d'un promotor ha pretès la construcció d'un camp de golf pensant únicament en la promoció urbanística que el pot acompanyar, assegura Torrent que des d'Urbanisme aquest aspecte està molt controlat: "El nostre criteri és autoritzar instal·lacions esportives amb un mínim d'equipament residencial, com pot ser un hotel, ja que tampoc es pot deixar un camp

de golf tot sol. En canvi, amb el tema d'urbanitzacions som bastant reticents; per engegar operacions d'aquest tipus hem d'anar amb molt de compte, i més en uns moments en què aquest sector està en crisi".

Així doncs, del total de catorze camps de golf que, de moment, hi haurà amb tota seguretat —incloent-hi els que ja estan construïts i en funcionament i el que encara no s'ha començat a executar—, cinc d'aquests porten un conjunt residencial: són el de Caldes de Malavella, l'històric de Santa Cristina, el de Gualta, el de Navata i el de Bolvir. D'altres, com el de Pals o el del Mas Nou, es varen construir posteriorment a la urbanització. D'altra banda, el golf de Soriguerola, al terme municipal de Fontanals de Cerdanya, és el cas més singular de tots: la construcció d'aquest camp i la zona residencial que l'acompanya suposarà la desaparició del veïnat de Soriguerola, en el qual viuen una vintena de persones en règim de lloguer. Un cop construït el camp, les cases velles, sense cap qualificació urbanística, seran enderrocades i al seu lloc s'hi construiran uns 200 habitatges, mantenint el traçat dels carrers.

En la major part dels casos, a

l'hora de tramitar un equipament esportiu d'aquesta mena, i tractant-se d'una activitat pública o d'interès social, si l'únic equipament que porta és un hotel, cal un tràmit afegit relativament senzill anomenat "autoritzacions en sòl rústic". En canvi, quan el camp de golf porta una urbanització, s'ha de realitzar un tràmit més complex, perquè s'han de requalificar els terrenys en qüestió, a través d'una modificació del pla general.

En relació amb això, hi ha cinc municipis —Vilopriu, Begur, Bellcaire, Palamós i Alp— dels quals els Plans Generals d'Ordenació contemplan la possibilitat de fer un camp de golf mitjançant els corresponents Plans Especials. No obstant això, diu Jaume Torrent que no necessàriament aquests terrenys s'han de destinar a aquesta finalitat, sinó que "només queda contemplat per si mai a algú l'interessés prendre la iniciativa i dur-lo a terme". En tot cas, si aquestes previsions es complissin, gairebé farien de Girona una Meca golfística, ja que, en opinió de Baltasar Parera i des del punt de vista del vessant turístic, "encara hi caben alguns camps més, com ara un o dos a la Costa Brava nord, tot i que potser quedarà cobert amb el de Navata i el de Peralada, i un o dos més a la Costa Brava sud, principalment a la zona de Lloret, ja que l'actual ritme de construcció no fa pensar que en sobrin".

LA CONSTRUCCIÓ D'UN CAMP DE GOLF

La majoria dels camps que hi ha a casa nostra han estat dissenyats per tècnics estrangers, principalment anglesos i americans. Aquest fenomen, que pot semblar curiós, està motivat, segons els experts, pel fet que en el nostre país hi ha molt poques instal·lacions d'aquest tipus, en comparació amb altres països com França, Anglaterra o els Estats Units. Respecte d'això, comenta

Albert Pons —arquitecte tècnic de l'empresa Tecnoa SA, encarregada de la construcció dels camps de Navata, Peralada i Lloret— que, comparativament, aquí només hi ha un dos per cent dels camps de golf que tenen aquests països; i això és el que ha provocat que hi hagués molt pocs especialistes en aquesta qüestió. Malgrat això, amb l'increment d'aquestes instal·lacions, en els darrers anys, també s'ha produït un increment d'aquests professionals, amb la qual cosa cada vegada es va menys a fora per dissenyar les instal·lacions.

La major part d'aquests camps són de 18 forats, exceptuant el de Camprodon, que en té 9, el del Mas Nou, amb 27, el de Gualta, que ara funciona amb divuit però que un cop acabat en tindrà 36, i el de Caldes, que encara no s'ha executat i que serà el més gran de tots, amb 45 forats. Això vol dir que tots són òptims per portar-hi a terme campionats importants i, al mateix temps, la categoria d'aquests camps és d'un nivell elevat, com també la de les instal·lacions que els complementen, ja que aquestes són de luxe.

Un cop fet tot això, es realitza el pas més important en la construcció d'un camp: el moviment de terres, que és important tant perquè dona pas al modelatge de la pista com per la gran despesa econòmica que representa, ja que, generalment, és la partida més cara en la construcció d'aquest tipus d'equipament; un exemple de camp en el qual es va portar a terme un gran moviment de terres és el del Mas Nou, a Platja d'Aro. El següent pas és el modelatge de la pista, i diuen els experts que és aquí on es veu si un tècnic en aquestes instal·lacions és un bon professional o no. El modelat és el que donarà al camp les característiques orogràfiques —de relleus i obstacles— que atorgaran definició i personalitat als recorreguts.

Un cop enllestit el modelatge de la pista, es torna a col·locar la terra vegetal i es procedeix a instal·lar tot el sistema de reg, i es

torna a netejar el terreny. Quan s'han realitzat tots aquests passos, és el moment d'adobar la terra. Comenta Albert Pons que, sobre la qüestió de l'adobament, hi ha diferents teories i que per això cadascú fa les seves pròpies barreges de fems i altres components, com pot ser el brià de raïm per espongir la terra.

Un camp de golf té les àrees de joc repartides pel mateix paisatge, que el configura i l'embelleix; aquestes àrees estan formades per una zona allargada anomenada carrer —*fairway*— amb un punt de sortida —*tee*— i un d'arribada —*green*—; aquest últim, en realitat, és l'espai que envolta cada forat.

Així doncs, la zona més delicada en la construcció d'un camp de golf és el *green*. Es tracta d'un espai al qual es donen diferents formes, però que, generalment, tendeix a ser circular i sol fer de 400 a 500 m². "Aquesta zona —diu Albert

Pons— requereix un tractament diferent de la resta del camp, i és on es guanya o es perd un partit".

Per realitzar-lo s'ha de fer un forat de 40 o 50 centímetres de fondària, a l'interior del qual es col·loquen unes canonades poroses que filtren l'aigua per dalt i la canalitzen per sota a través d'unes línies de drenatge que des- emboquen en el desguàs. Tot seguit, es cobreix amb una capa de grava, i a continuació s'hi posa una capa de sorra gruixuda, seguida d'un estrat compost per cinc parts de sorra fina i una part d'adob orgànic natural. És en aquesta darrera capa on s'arrela la gespa.

Tot aquest procés és necessari per tal de poder plantar un tipus de gespa més fina que possibiliti tallar-la molt curta, i a més a més per aconseguir el grau necessari d'humitat i d'esponjositat de la gespa, perquè la bola hi rodi molt lleugerament.

Vista d'un camp de golf.

UNA QÜESTIÓ PRIMORDIAL: L'AIGUA

L'autoabastament d'aigua dels camps de golf és una de les qüestions per les quals s'ha suspès més d'un projecte des d'Urbanisme, alhora que és un dels principals problemes que tenen els promotors en el moment de projectar aquestes instal·lacions. Un camp de golf pot arribar a necessitar uns 2.000 m³ d'aigua al dia, durant l'època de més calor; d'altra banda, no els està permès utilitzar les xarxes municipals d'aigua, ja que podrien posar-ne en perill l'abastament a les poblacions més properes, sense parlar de l'impacte ecològic indirecte sobre deus i xarxa fluvial.

Però la majoria dels camps que en aquests moments estan en funcionament extreuen l'aigua del subsòl, i en disposen directament de pous o mitjançant embassaments propis. No obstant això, en algun dels que està previst construir —sobretot en les zones on la manca d'aigua és més notable—, s'hi faran instal·lacions per a l'aprofitament de les aigües residuals. Aquestes aigües són completament aptes per regar la gespa, ja que l'herba no necessita necessàriament aigua potable.

Amb aquest sistema està funcionant, des de fa dos anys, el Club de Golf del Mas Nou, que està portant a terme un estudi basat en el seguiment de la qualitat de l'aigua i la seva influència sobre la gespa. També el golf Les Serres de Pals —que encara no s'ha començat a construir, però que des del passat mes de juliol té llum verda d'Urbanisme— i el golf de Lloret, que està en fase de construcció, preveuen en els seus respectius projectes la utilització d'aigües residuals per al reg de la gespa.

Diu el biòleg Lluís Sala, en la revista de l'Associació de camps de golf Costa Brava-Girona-Pirineu gironí, que "la utilització d'aigües residuals per al reg té dos grans avantatges: l'un és la seva

disponibilitat, fins i tot en períodes de sequera, i l'altre, l'aprofitament dels fertilitzants que l'aigua porta dissolts, la qual cosa permet un estalvi important en el capítol d'adobs". Aquests poden arribar a costar-li, a un camp de golf, entre 60 i 80 milions de pessetes anuals.

Respecte a diverses queixes fetes per part de grups ecologistes en què denunciaven que els nitrats que desprenen els adobs pol·lueixen els aqüífers, tant des d'Urbanisme com en opinió de diferents responsables d'aquestes instal·lacions, es coincideix a afirmar que un camp de golf no contamina més que un camp de cultiu.

Pel que fa a la instal·lació del sistema de reg en un camp de golf, és una de les partides més importants i més cares, a causa de la gran extensió de les canonades i de l'elevat nombre d'aspersors que són necessaris, junt amb els corresponents automatismes, i tot junt provoca que no siguin poques les avaries que s'hi produeixen.

PERSONAL I EQUIPAMENTS

Un camp de golf disposa de diversos serveis, i aquests fan referència tant al manteniment de la instal·lació com a l'atenció als clients. Per realitzar aquestes tasques, un camp de golf sol tenir, com a terme mitjà, uns trenta o trenta-cinc treballadors. Per una banda, el personal administratiu, el qual està format per un gerent, un comptable i els administratius; un administrador del joc —*cadimaster*— i un equip, que sol oscil·lar entre les 8 i les 15 persones, que sota les ordres del seu cap —*greenkeeper*— tenen cura de tot el que té a veure amb el manteniment del camp i de la gespa i les avaries.

D'altra banda, els serveis de què disposa normalment un camp de golf són: una casa club per al soci, una botiga on es lloga i es ven el material esportiu, un bar, un

restaurant i, en alguns casos, un hotel, el qual sol ser de quatre estrelles.

D'altra banda, un altre servei del qual ha de disposar una instal·lació d'aquesta mena és el de donar classes de golf, amb un mínim de tres professors.

Mantenir tota aquesta infraestructura no és gens barat, i si bé les despeses anuals depenen de la categoria del camp, tot plegat pot costar uns cent milions de pessetes a l'any.

DIFERENTS TIPUS DE CAMPS DE GOLF

No tots els camps de golf funcionen de la mateixa manera; de fet, n'hi ha de tres tipus diferents: uns són clubs privats, als quals no es pot accedir si no se n'és soci; uns altres són completament públics, i als Estats Units se'ls denomina *pay & play* (pagui i jugui); d'aquestes dues modalitats no n'hi ha cap aquí a Catalunya, però Baltasar Parera creu que no tardarà gaire temps a haver-n'hi algun. Els camps de golf catalans que s'han instal·lat fins ara utilitzen una fórmula intermèdia: són clubs privats que permeten l'entrada als no associats si paguen una quota.

A part d'això, hi ha una altra varietat de camp de golf, els *pitch & putt*, que són camps normals d'herba, però de dimensions més reduïdes, i la seva finalitat és, per una banda, l'ensenyament d'aquest esport i, per l'altra, la de facilitar a l'afecionat que no disposa de gaire temps partides d'una hora o una hora i mitja, en comptes de les quatre hores que hi haurà de dedicar en un camp normal. "És una cosa molt interessant —explica Baltasar Parera—, en el sentit que fa que el golf sigui més fàcil, ja que és un pas previ i simpàtic per jugar-hi. Entrar a jugar a aquest esport directament és una mica pesat i es necessita molt de sacrifici. Nosaltres tenim molts socis que

han començat a jugar a golf en aquests camps".

Actualment són dos els camps d'aquests tipus que ja estan en funcionament a les comarques gironines. El primer va ser el Golf Centre Solius, situat a Santa Cristina d'Aro, el qual es va posar en marxa el 1990; l'altre, inaugurat aquest passat mes de juny, està situat a Capmany. Totes dues instal·lacions consten de divuit forats i tenen una casa club i un restaurant.

RECLAM TURÍSTIC

L'atractiu turístic que suposa tenir un camp de golf a la localitat és el principal motiu que ha portat determinats municipis a preveure instal·lacions d'aquestes en el seu planejament urbanístic. Ara bé, està demostrat que tenir bones instal·lacions i bons serveis no és suficient per si mateix per atraure aquest desitjat turisme; cal saber vendre el producte i cal, sobretot, donar-lo a conèixer. Aquesta és una de les finalitats per les quals tots els camps en funcionament de la demarcació de Girona, exceptuant el de Puigcerdà i el de Bolvir, estan agrupats en l'Associació de camps de Golf Costa Brava-Girona-Pirineu gironí, la qual va néixer ara farà dos anys. La seva fita més important és la de promoure aquestes instal·lacions a l'estranger i a la mateixa població de Girona perquè, diu el seu president Baltasar Parera, "els camps que hi ha aquí són molt bons però molt poc coneguts, i el que s'intenta des de l'associació és convertir Girona en un punt de destinació de golf".

Per aconseguir això, cada camp associat ha escollit dos hotels d'entre tres i cinc estrelles, situats relativament a prop dels respectius camps, de manera que s'ha fet un paquet turístic que inclou una estada de set dies en un d'aquests hotels i la possibilitat de jugar en tots aquests camps. Explica, el

president, que al turista golfista el que li agrada és poder jugar en una setmana en tres o quatre camps diferents, i que això és possible perquè els camps de golf de Girona estan compresos en un radi de 40 quilòmetres, exceptuant el de Camprodon, la qual cosa comporta no haver de fer grans desplaçaments.

Així mateix, un altre dels interessos de l'associació és acostar aquest esport d'élite al ciutadà mitjà, per la qual cosa aquests camps donen classes d'una setmana a grups de quatre i vuit persones, en els quals s'ensenyen els principis bàsics del golf, perquè així el possible afeccionat sàpiga si li agrada.

DESTINACIÓ DE GOLF

D'altra banda, explica Baltasar Parera que l'objectiu final de tot això és augmentar i millorar el nivell del turisme, i que per aquest objectiu s'han agrupat com a associació i han creat la idea de destinació de golf, que a nivell europeu no existia i que, d'aconseguir-ho, provocaria dues

coses: per un costat, allargar la temporada, ja que la millor època per jugar a golf és la primavera, els mesos d'abril, maig i juny i, després, la tardor, els mesos de setembre i octubre, perquè encara que els mesos d'estiu també s'hi juga, ho fan, sobretot, els espanyols; i per un altre costat, el client golfista és d'un nivell amb elevat poder adquisitiu, la qual cosa el converteix en un turista atractiu. En un estudi recent que s'ha fet a Mallorca, s'ha pogut observar que aquest client només deixa en el camp de golf un 10 o un 15% de la seva despesa total. Diu Baltasar Parera que "per aquest motiu hem rebut sempre molt de suport de l'administració catalana, perquè han vist que el client de golf és un bon client".

M. CARME DARANAS

ENTREVISTA A ...

**PERE RAMIÓ i SERRA,
PRESIDENT I FUNDADOR
DEL GOLF DE GIRONA**

La província de Girona està a punt de convertir-se en la seu europea del golf. Així ho ha considerat la Professional Golf Association (PGA), màxim organisme golfístic a nivell mundial fundat als Estats Units, on practiquen aquest esport uns vint-i-tres milions de persones. Des que es construï el primer camp de golf a Catalunya, el 1912, el camí ha estat llarg però s'ha fet amb bon pas, fins arribar als 27 camps que hi ha a hores d'ara, i amb una trentena de projectes més.

Girona, amb set camps, un *pitch & putt* (o camp de pràctiques) i tres camps més en construcció, consolida ara una situació que arrenca dels anys seixanta, quan es construïren el Golf de Pals i el Club de Golf Costa Brava, a Santa Cristina d'Aro. Del 1990 ençà s'han inaugurat quatre camps més —Mas Nou, Camprodon, Girona i Empordà Golf Club— i s'hi estan construint Les Serres de Pals, el Peralada Golf Club i el de Navata. El colofó ha estat que la PGA s'hagi interessat per la construcció d'un camp propi en terres gironines, que amb tota probabilitat s'estendrà en una superfície de dues-centes hectàrees, dins el terme municipal de Caldes de Malavella.

- Catalunya està consolidada com a centre golfístic europeu pel que fa a instal·lacions?

- Catalunya no solament és capdavantera a Espanya i a Europa pel que fa a camps de golf, sinó que la PGA ha escollit Girona com a centre del golf europeu o, el que és el mateix, està considerada ja la gran universitat del golf europeu.

- I per què? Què té Girona que no tinguin altres indrets?

- Només cal haver viatjat una mica per descobrir que Girona és

El camp de golf és un centre de relació social, comercial i de convivència familiar.

un dels llocs més macos del món. Jo he viatjat per 64 països i no he trobat una altra Girona, amb un clima que permet jugar al golf tot l'any, amb molta i molt bona vegetació, una província equilibrada tant turísticament com industrial i ramadera. Crec que és la província més equilibrada d'Espanya, modèlica a nivell europeu.

- A Catalunya hi ha 27 camps de golf, i només a Girona se n'estan construint tres més; es parla d'una trentena de projectes més..., són viables tants projectes?

- De projectes n'hi ha molts, però penso que tampoc se'n faran tants de camps. Ara bé, el que sí puc dir és que a més dels que ja s'estan construint, la PGA té la intenció d'instal·lar un camp propi a les comarques gironines, concretament a Caldes de Malavella. Es necessiten molts diners per muntar un camp de golf, i potser n'hi ha molts de disposats a fer-ho, però no saben realment el

que costa.

Hi ha molts il·lusionistes, en aquest sentit.

- S'ha parlat també de la possibilitat d'instal·lar camps de golf a les zones de turisme hivernal per rendibilitzar-les a l'estiu.

- Jo ho he vist en alguns països, com Suïssa, on les pistes d'esquí es converteixen en pistes de golf i a l'inrevés, però aquests no són camps de primera categoria. Les instal·lacions de golf comporten unes despeses en estructura tan importants, que costa molt que siguin rendibles. Han d'anar acompanyades de la creació d'urbanitzacions, i d'això se'n diu especulació; per tant, costa molt fer realitat un projecte d'aquesta magnitud. Al Golf Girona li va costar quinze anys poder fer realitat el projecte.

- El golf és quelcom més que un esport, té una dimensió social molt important...

- El golf té uns aspectes molt importants, com el fet que pot resultar una bona teràpia a base d'un exercici relaxat, que es pot practicar a totes les edats..., però jo en destacaria dos altres aspectes, i és que el camp de golf és un centre de relació social i fins i tot comercial, i també és un recinte de convivència familiar, on pares i fills poden desenvolupar altres activitats, a més del golf. Girona necessitava una instal·lació d'aquestes característiques, i crec que Golf Girona ha estat una millora molt important per a la ciutat, a més d'ésser dirigit per gent de Girona, que també és important de cara als torneigs.

Europa té 35 milions d'aficionats al golf, i els Estats Units 23 milions. A Espanya hi ha més de 65.000 aficionats, dels quals deu mil són a Catalunya, però hi circulen uns 200.000 turistes pels camps, molts d'ells japonesos, escandinaus i centroeuropeus. Amb un creixement anual del 13%, la

PGA preveu tenir l'any 2000 més de trenta milions d'afiliats.

- Què ha estat primer a Catalunya, el camp o l'afecció?

- D'afecció n'hi ha cada vegada més; el que no hi havia potser era l'hàbit de jugar al golf, i nosaltres l'estem creant a base de fomentar aquest esport, fer cursets d'aprenentatge i posar-ho fàcil a la gent perquè hi jugui. En aquest sentit, hem obert un mercat que ja existia en potència.

- Un mercat que sembla reservat a uns quants privilegiats, pel que costa fer-se soci. Catalunya és el punt golfístic més important d'Europa, però encara s'hi ha de construir el primer camp públic, concretament a Rubí. No s'haurien de fer més camps públics?

- Miri, en països com Anglaterra, Suècia o Austràlia tenen un camp per cada 25.000 habitants, però la majoria de camps d'arreu del món són privats, i la raó és el cost tan elevat que demana fer unes instal·lacions de golf. No hi ha cap entitat pública que estigui disposada a fer una inversió així. Però no es pot dir que el golf sigui un esport elitista, perquè d'instal·lacions n'hi ha moltes. Jugar al golf costa entre quatre mil i vuit mil pessetes per dia, però hi estàs entre quatre i cinc hores, utilitzant les instal·lacions i els serveis del camp; dotar-se d'un equip costa com a mínim unes 25.000 pessetes... Abans potser sí que ho era, d'elitista, com també ho era fer un llarg viatge, per exemple, però crec que ara no es pot dir que sigui un esport pròpiament elitista.

- Què n'opina de fenòmens com el minigolf?, contribueixen a fer més popular el golf o resulten contraproductius?

- Són dues coses ben diferents; podríem dir que el minigolf és com

un succedani del golf, però crec que la gent sap apreciar la diferència. En tot cas, l'un no destorba les funcions de l'altre.

- Tornant al camp de golf pròpiament dit, el primer que tem un ajuntament quan es vol fer un camp dins el seu terme municipal és el consum d'aigua.

- Sí, però és una aigua que no es malbarata, perquè es rega el camp i, per tant, torna a la pròpia terra. Sovint el camp de golf ha servit per recuperar terrenys on es calava foc cada any i ara han recuperat el seu equilibri ecològic. El 80 per cent de l'aigua procedeix dels mateixos camps, així que, si té un bon disseny, amb les conques corresponents, el camp contribueix a la regulació ecològica de la zona.

Golf Girona SA va ser inaugurat el dia 25 de juny passat i és, juntament amb l'Empordà Golf Club (Gualta), un dels inaugurats més recentment. Dissenyat per l'arquitecte especialista en camps de golf F. George Hawtree, que ell mateix defineix com "una de les seves millors creacions", té un recorregut de 18 forats, amb un par 72 de 6.230 metres, i és l'únic d'Espanya sembrat íntegrament amb *pennecross*. A hores d'ara rep una mitjana de 250 jugadors a la setmana, amb especial concurrència els caps de setmana. Golf Girona ha estat el somni de molts anys d'un empresari de Camós que va voler portar a prop de Girona allò que havia vist a d'altres països.

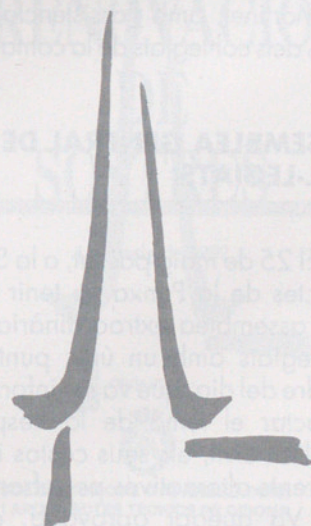
El procediment no va ser el d'aprofitar uns terrenys i construir-hi un camp de golf, sinó que, un cop estàvem decidits a fer-lo, es van buscar els terrenys més adients. Es va estudiar la zona, i aquesta de Sant Julià de Ramis era la que reunia les millors condicions per a la construcció del camp de golf. Tota la gent que hi ha passat, sobretot els estrangers, diuen que és un dels camps més bonics

d'Europa. D'altra banda, encara ens queda feina per fer: a més de consolidar els 18 forats que ja tenim, pensem ampliar-ho a 36 d'aquí a un temps, i acabar les instal·lacions complementàries de tennis, *paddle-tennis*, *squash*, gimnàs, piscina i sauna. Tot això dóna una oferta més àmplia de serveis.

- Ara farà dos anys de la fundació de l'Associació de camps de golf Costa Brava-Girona-Pirineu gironí, amb vuit membres ja incorporats. Quina és la seva missió?

- La província té una bona estructuració de camps de golf: no només en té molts, sinó que la majoria són fets molt recentment i es troben sota els paràmetres tècnics més avançats de drenatge, herbes i terra. Aquesta infraestructura pot cridar l'atenció d'aquest turisme de més categoria que tant necessita el sector. Aquesta va ser la raó principal que va motivar la creació de l'associació, i en aquesta línia continua el seu treball, que ha quedat complimentat amb la naixença d'un clima golfístic local que també ens feia falta.

ARACELI RUIZ

ACTIVITATS COL·LEGIALS

CURSETS

Els dies 8 i 9 de maig es va fer a la nostra delegació col·legial de la Garrotxa - Olot el Curset Bàsic de Valoracions Immobiliàries, amb la participació de vint-i-quatre col·legiats.

Els professors van ser: Jesús Moral i González, enginyer industrial i arquitecte tècnic; Ricard Ferrer i Masigs, arquitecte tècnic, i Pablo Moral i Moreno, arquitecte tècnic de la Unitat de Gestió Urbanística de l'Ajuntament de Sabadell.

TROBADES A COMARQUES

Conseqüents amb la política de la Junta de Govern d'aproximar el Col·legi a les comarques, han tingut lloc diferents trobades de caire informatiu i en les quals els assistents han pogut plantejar al Col·legi la problemàtica pròpia de cada comarca.

El dia 22 de juny va portar-se a terme la de l'Alt Empordà a l'Hotel Figueres Park, amb una representació de gairebé el 60% d'aquesta comarca.

El dia 30 de juny va ser al Baix Empordà, amb una reunió de treball al restaurant Port Reial de Palamós.

I, per últim, a la Cerdanya: la trobada va tenir lloc a l'Hotel Boix de Martinet, amb l'assistència del 80% dels col·legiats de la comarca.

ASSEMBLEA GENERAL DE COL·LEGIATS

El 25 de maig passat, a la Sala d'Actes de la Punxa va tenir lloc una assemblea extraordinària de col·legiats amb un únic punt en l'ordre del dia, que va ser informar i tractar el tema de la Responsabilitat civil, els seus costos i les diferents alternatives per afrontar-los. Va quedar aprovada, dins

d'aquest context, una nova taula de Despeses de Visat.

fotografies del nostre company aparellador Joan M. Pau.

EXPOSICIÓ: CLIXÉS EMPORDANESOS

Amb el títol "Clixés empordanesos" es va inaugurar el 15 de maig de 1992 l'exposició de

l'acte va ser presentat per Josep M. Salvatella, alcalde de Llançà, que va definir aquesta exposició d'imatges inèdites i insòlites gràcies a la visió des d'un angle nou, suggerent i atractiu però, sobretot, imaginatiu i crític, tal com diu en el programa de presentació Ramon Ceide, president d'aquest Col·legi.

DELEGACIONS A COMARQUES

Estan ja molt avançades les obres del laboratori-delegació de Figueres, ubicat al polígon industrial de Vilamalla. Es preveu la inauguració durant el proper mes de novembre.

La nau on s'han instal·lat aquests serveis s'ha dividit en dues parts diferenciades: la Delegació pròpiament dita, conformada per un ampli saló, despatx de col·legiats, sala de reunions i serveis, i oficina de visats; i a l'altra meitat, el laboratori de formigó fresc equipat amb les més modernes instal·lacions per a l'acreditació en aquesta variant.

També hem d'anunciar que s'han començat ja les obres de rehabilitació de l'immoble adquirit a la part antiga de la població de Palamós, per situar-hi la delegació col·legial de la comarca del Baix Empordà.

La Junta de Govern té el compromís amb els companys del Baix Empordà d'inaugurar-ho a la primavera.

SISTEMA DE RENOVACIÓ DE SOSTRES

4 de maig de 1992

ORGANITZA

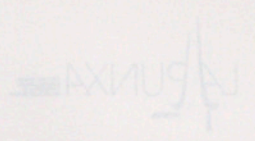
COL·LEGI OFICIAL D'APARELLADORS
I ARQUITECTES TÈCNICS DE GIRONA

CONFERÈNCIA

El 4 de maig passat, amb una important assistència de públic, va tenir lloc a la nostra seu de la Punxa la conferència titulada "Sistema de renovació de sostres".

Els ponents, Ricardo Masó i Clavell, conseller delegat de

Sistemes d'Innovació Constructiva, SL, i Xavier Capell i Oller, gerent de la mateixa empresa, van dissertar i presentar solucions constructives als diferents problemes de sostres, analitzant la problemàtica dels materials de construcció que s'hi utilitzen quant a resistència i durabilitat i donant solucions als problemes de la reparació en interiors habitats.

EXPOSICIÓ: 100 ANYS DE CONSTRUCCIÓ, 100 ANYS DE GREMI DE CONSTRUCTORS

Per tal de commemorar el centenari del seu Gremi, els constructors van organitzar, al Palau Robert de Barcelona, una exposició per mostrar allò que ha estat l'obra feta en aquests anys. Des de la bastida del monument Colom a la cúpula del Palau de Sant Jordi, passant per la cobertura del carrer d'Aragó o la tribuna del FC Barcelona, el visitant va poder admirar més d'un centenar d'imatges gràfiques francament interessants.

L'exposició restà oberta del 28 de setembre al 7 d'octubre.

GUIÓ RESUMIT DEL CONTINGUT DE L'EXPOSICIÓ

PRESENTACIÓ

El període que va de 1982 a 1992 mostra la modernització del món de la construcció. Es produeix una radical transformació des del sistema artesanal a l'industrialitzat, encara que es mantenen signes tecnològics com les estructures metàl·liques, ja molt evolucionades al final del segle XIX.

ANTECEDENTS

Els antics mestres gremials, que durant el segle XIX van rebre la formació acadèmica de mestres d'obres, seran els antecedents de dues professions ben diferenciades al llarg del segle XX: els constructors i els arquitectes.

MODERNISME

En aquest període tan ric perviuen tant les tècniques i oficis artesanals relacionats amb la tecnologia de la pedra, la ceràmica i la fusta, com la introducció, moltes vegades oculta en l'estructura, dels elements de ferro.

NOUCENTISME

La indústria del ciment comença a expandir-se, i amb ella tots els seus derivats: el formigó en massa, armat, prefabricat, etc. Al mateix temps, es produeix la paulatina electrificació del Principat.

METRÒPOLI

El període de l'Exposició de 1929 assenyala la davallada de l'obra tradicional i artesanal i la lenta introducció de la lògica de la industrialització, de la maquinària i de nous materials prefabricats, com les plaques de fibrociment.

RACIONALISME

D'una manera fugaç, la tecnologia de la construcció de l'arquitectura a Catalunya es posa a l'uníson dels corrents internacionals i de les màximes possibilitats tècniques, sense oblidar el saber constructiu tradicional. Això s'expressa en l'obra dels arquitectes del GATCPAC.

AUTARQUIA

En un període d'evident retrocés, l'arquitectura torna a expressar-se en un noucentisme tardà o academicisme. Poques obres d'aquells anys tenen interès, excepte la tribuna de l'estadi del FC Barcelona, a les Corts, i el conjunt del grup Olivetti, a la Gran Via.

REPRESA

La paulatina liberització econòmica permet que l'arquitectura catalana recuperi la seva modernitat i expressi les possibilitats tecnològiques de les estructures metàl·liques i del formigó armat, tal com es manifesta en algunes de les obres dels membres del Grup R.

EXCURSIÓ AMB ELS JUBILATS

Quan l'autocar es va posar en marxa, a l'estació d'autobusos de Girona, les vint-i-vuit persones que hi érem instal·lades anàvem preparades per gaudir de quatre dies sense haver-nos de preocupar de totes les coses que habitualment ens aclaparen.

Tot i així, no ens podíem imaginar que gaudiríem d'una mena de combinat monumental, encisador i magnífic que ens havien preparat els companys dels Col·legis de les demarcacions que vàrem visitar.

Del que estàvem convençuts és que no passaríem gens de gana ni de set.

La cosa va començar en terres de Navarra, concretament a Citruenigo, on, en una pausa obli-

CREIXEMENT ECONÒMIC

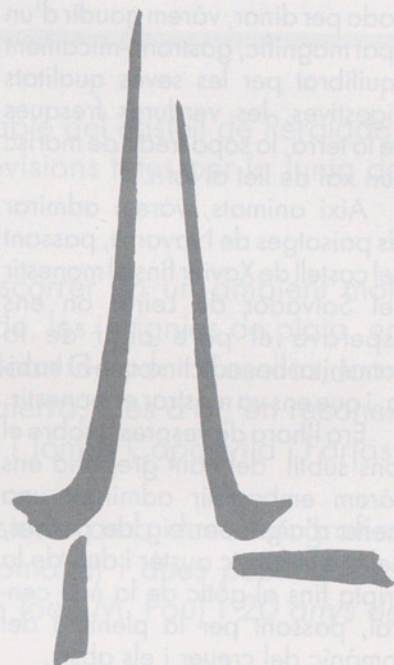
El desenvolupament econòmic portarà la definitiva industrialització del món de la construcció: el treball de l'operari s'assembla més al del sector industrial que al de la construcció tradicional. S'inicia la introducció de la prefabricació.

ECLOSIÓ I CRISI

Es produeix una breu eufòria entorn de la prefabricació pesada, que ben aviat és posada en crisi, tant pels problemes econòmics dels anys setanta com pels mateixos inconvenients tècnics, socials i econòmics que comporta. El sector s'ha de transformar per absorbir obres de remodelació i restauració.

ASSOLIMENT DE LA DEMOCRÀCIA

El món de la construcció canvia radicalment pel pes que prenen les obres de promoció pública —parcs, escoles, edificis esportius, hospitals, etc—. Al mateix temps que se superen els dèficits crònics en equipaments, es promou una arquitectura de més qualitat.

BARCELONA OLÍMPICA

Mentre es completa el programa infraestructural, urbà i arquitectònic de la Barcelona olímpica, es va evidenciant la realitat de la gran multiplicitat de materials. Es perfeccionen els tradicionals, com la fusta, i es desenvolupen tota mena de varietats dels plàstics i dels aliatges metàl·lics.

gada per dinar, vàrem gaudir d'un àpat magnífic, gastronòmicament equilibrat per les seves qualitats digestives, les verdures fresques de la terra, la sopa freda de marisc i un xai de llet al forn.

Així animats, vàrem admirar els paisatges de Navarra, passant pel castell de Xavier fins al monestir del Salvador de Leire, on ens esperava el pare abat de la comunitat benedictina que hi habitava, i que ens va mostrar el monestir.

Era l'hora de vespres, i sobre el fons subtil del cant gregorià ens vàrem embadalir admirant una mena d'aiguabarreig de pedres, del pre-romànic auster i dur, de la cripta fins al gòtic de la nau central, passant per la plenitud del romànic del creuer i els absis.

La magnífica situació paisatgística i el bucòlic entorn ens van fer entendre perquè sant Virila, venerat allí, es va passar tres-cents anys sentint com cantava un rossinyol i pensant-se que només hi havia estat uns minuts.

En aquell monestir, on reposen les restes dels reis de Navarra, des d'ara en la seva biblioteca hi figura la història del nostre col·lectiu.

Després d'un bon sopar a Pamplona, on ens van ensenyar com són els "chuletones" que la gent té per costum posar-se al plat, i havent passat una nit reparadora, vàrem emprendre camí cap a terres de Burgos, on ens esperava per dinar i acompanyar-nos en la visita Don José María, un bon capellà de pagès, custodi del monestir de San Juan de Ortega.

San Juan de Ortega, que és el patró dels aparelladors i arquitectes tècnics del país, era un senyor capellà del segle XII que es dedicava a fer construccions per a l'acolliment i el culte en la ruta de Santiago. Ell mateix va construir l'església actual, des dels fonaments fins als capitells. Després es van continuar, amb un gòtic primitiu, les voltes del creuer i els absis, i amb un gòtic ple, quasi plateresc, la nau i el cor. Un conjunt monumental, preciós i digne

d'estudi que fins fa poc amenaçava ruïna i que Don José María va restaurar i consolidar de mica en mica amb l'ajut de tothom, especialment dels nostres Col·legis.

Vàrem visitar la tomba del sant i després el capellà ens va convidar a unes boníssimes *morcillas* i *chorizos* de Burgos i a una monumental paella, amb el detall d'unes quatre barres sobreposades i un "Visca" de pebrot vermell. Era l'onze de setembre.

Per cert, ens vàrem fotografiar amb un immens penó blanc amb l'emblema de la professió que allà es guarda.

A la tarda, ja en terres de Palència, ens varen rebre les monges cistercenques de San Andrés de Arroyo, un magnífic monestir amb uns claustres i una sala capitular del més fi romànic del Císter. Una meravella. Vàrem fer nit a Santander, davant la platja del Sardinero, i des de la finestra de l'habitació hom podia contemplar l'etern moviment de les aigües del Cantàbric.

L'endemà, uns quants del grup —s'hi ha d'anar per torns— varen visitar les impressionants coves d'Altamira, la capella sixtina de la prehistòria. Qualsevol comentari queda curt, i si no es veu quasi no es creu. Magnífic.

L'altra part del grup visitava mentrestant el poble de Santillana del Mar, on es combina el preciós romànic de la seva col·legiata amb el gòtic dels seus casals juntament amb l'estil propi del país. Sembla un poble de llegenda.

De camí cap a Astúries, ens vàrem aturar a "repostar" a Cangas de Onís, que traduït al llenguatge pràctic va representar una monumental *fabada* i un lluç farcit de marisc.

Això ens va ajudar a arribar a Covadonga, on un senyor que diuen que es deia Don Pelayo va donar un disgust als moros. Nosaltres no ens vàrem disgustar gens, perquè ens va agradar molt.

L'endemà, després que el segon grup hagués visitat Altamira, ja

vàrem emprendre el camí de tornada, amb una visita d'interès a l'hora de dinar.

A Haro ens esperava Don Federico, majordom de les caves Paternina, amic dels Mesoneros Mayores de Castilla i gran expert en vi.

Ens va donar una lliçó magistral sobre tot el que es relaciona amb el vi, al mateix temps que ens passejava per uns passadissos sota terra, sota les cases i carrers del poble, construïts fa cinc-cents anys i plens de milers i milers d'ampolles de vi, algunes d'elles amb 104 anys d'antiguitat i encara bones.

La frescor de les caves ens va servir per pair un magnífic àpat típic del país: patates amb xoriço picant i xai cuit amb tòries, naturalment amb un bon vi; tot servit en un local il·luminat amb espelmes i del més pur estil d'un *mesón* castellà. Molt maco.

A la matinada arribàvem a Girona. La cara del viatge és tot això. La creu, les hores d'autocar, i la guinda, el comportament dels nostres companys jubilats, que varen demostrar, junt amb les seves esposes, que no solament tenen *solera* professional, sinó també personal i sobretot metabòlica: varen resistir l'autocar, els àpats i les caminades millor que els més joves, un dels quals, després de dos dies, encara està un xic atuït, i m'ha confessat que s'havia engreixat tres quilos. Tot felicitant-nos per l'èxit de l'excursió, donem l'enhorabona als nostres companys més grans, ja que es féu per a ells la festa.

NARCÍS SUREDA

ACTIVITATS COL·LEGIALS

TROBADA DE GERMANOR

El dia 30 de maig passat va tenir lloc, en el marc incomparable del castell de Peralada, la trobada anual de germanor, que enguany va superar les previsions fetes per la Junta de Govern i va reunir més de quatre-centes persones.

A la vetllada hi va ser convidat tot el col·lectiu, i va transcórrer en un ambient molt agradable. Varen atorgar-se, per part del President, Ramon Ceide, les insígnies de plata, en commemoració dels 25 anys de professió, als arquitectes tècnics Joan Gelada i Casellas, Joan Laguna i Gracia, Jaume Oliver i Marquès i Jaume Planas i Bonaterra, i les d'or, en reconeixement als 50 anys de professió, a Alejandro Bonaterra i Matas i Tomàs Capdevila i Farjas.

Durant el transcurs del dinar es va obsequiar tots els assistents amb dues fotografies artístiques (fetes pels nostres companys Joan M. Pau i Joan Comalat) i dues publicacions culturals portades a terme pel nostre Col·legi: *L'altra mirada* (de Joan M. Pau) i *20 anys de recerques fotogràfiques* (de Joan Comalat).

ACTIVITATS COL·LEGIALS

L'ALTRA MIRADA

El nostre bon amic i col·laborador Joan M. Pau i Negre, de Llançà, acaba de publicar, el mes de maig passat, *L'altra mirada*. Una obra editada pel Col·legi Oficial d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Girona, amb una molt bona presentació, tal com es mereix el llibre. L'obra està prologada per en Josep M. Salvatella, ponent de Cultura de la Diputació de Girona, el qual, d'una manera retrospectiva i amb la seva acurada prosa, ens porta enrere en el temps, enllaçant antològicament l'abans i l'ara dels treballs d'en Joan Pau.

La part literària de *L'altra mirada* va a cura de M. Àngels Anglada, que, amb la seva sensibilitat reflectida en el paper, dóna el toc just i predisposa l'esperit per poder penetrar en el simbolisme de les figures, els volums i les ombres.

Aquesta publicació és un llibre de fotografies; més ben dit, d'imatges. Imatges curioses, enigmàtiques, atractives, dolces i inquietants, algunes. Però això sí, totes magnífiques, acurades en la seva realització, estudiades i, si voleu, amb missatge.

No són tan sols imatges retingudes en el paper. Algunes, la majoria, mirant-les amb atenció, se t'incrusten en el cervell. Et fan pensar en la possible relació entre un infant i la mort; entre un mussol i una creu; un cos i la llibertat; entre la vida i/o la mort.

L'esperit i la sensibilitat, els *graffiti* i els coits. La intensitat d'una mirada i el clam de vida d'una flor encastada dins la mort.

Paisatges aberrants (indigestos, en diu ell) i la creu..., la creu, símbol quasi constant en la seva obra; com si d'una obsessió es tractés. Potser pel missatge de mort, o pel que té de vida.

Perquè: què és la vida si no Mort, i la mort si no la Vida?

JOAN SABATER i COMELLAS
 Director de la revista
La Mar d'Amunt

JOAN M. PAU

L'ALTRA MIRADA

Ma. ÀNGELS ANGLADA

ACTIVITATS COL·LEGIALS

HERÈNCIA I MODERNITAT

En els darrers anys hem vist com l'escultura ha deixat de ser exclusivitat d'alguns artistes per convertir-se en una manifestació molt més àmplia i més propera a l'espectador. Són molts els factors que han confluït per donar pas a aquesta situació: el possible estancament de la pintura, un desig específic de sortir del pla, l'existència de nous materials que possibiliten un treball més enriquidor, la recerca de noves formes, l'aplicació d'altres conceptes, etc. En el cas de Rosa Serra la passió per l'escultura ve de lluny. De fet, ella és actualment una de les artistes catalanes que està desenvolupant amb més força i coherència el seu treball. Allunyada de les línies més avantguardistes i conceptuals de l'escultura catalana, on trobem importants representants, Rosa Serra ha sabut conjugar en les seves obres l'herència dels clàssics

amb les lliçons de les primeres avantguardes escultòriques.

Prenent com a punt de partida el cos humà, i sense oblidar un important coneixement del dibuix i de l'escultura classicista (assolida del seu primer mestre Lluís Curós), aquesta artista ha creat una obra equilibrada, dinàmica i elegant.

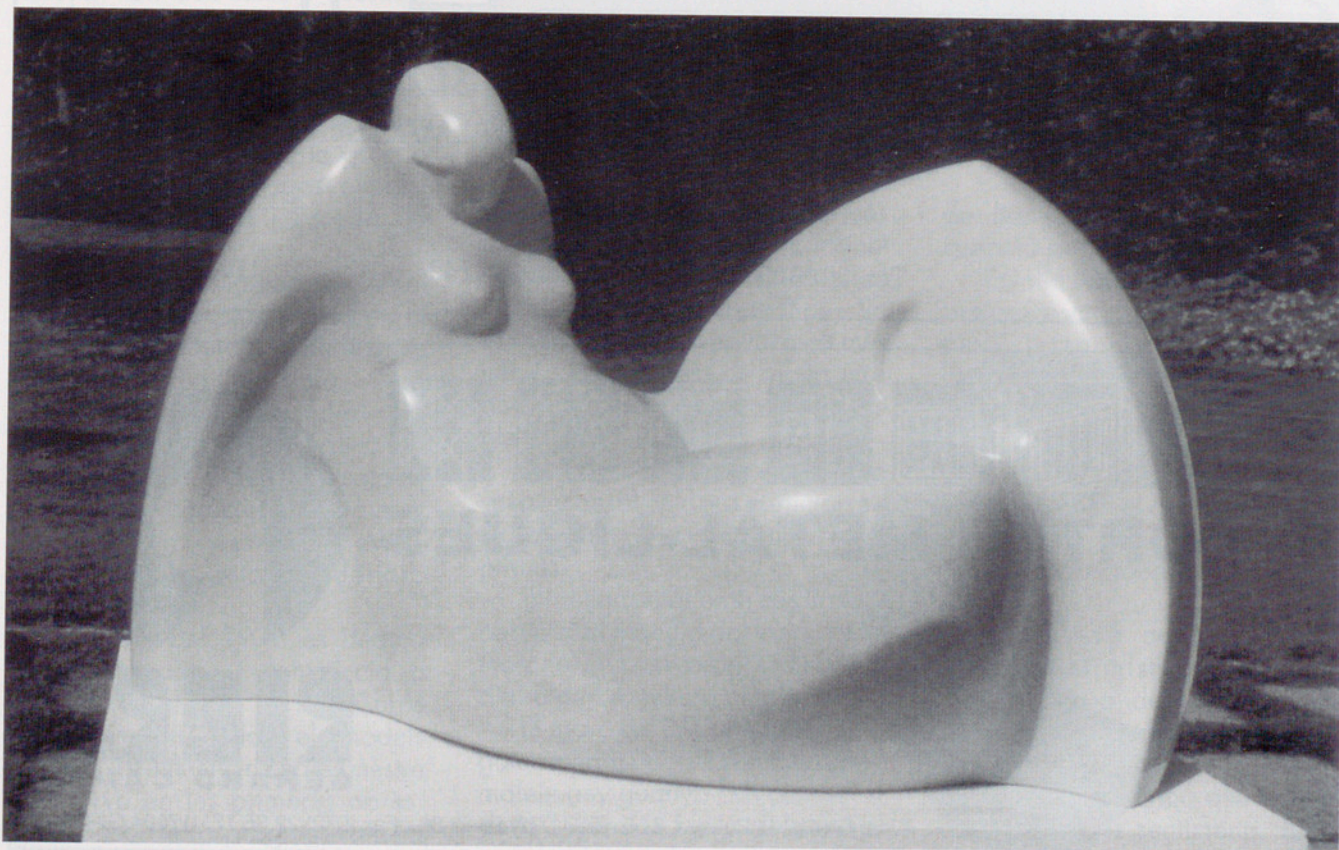
Si fem un tomb enrere i recordem dues grans obres de la Grècia hel·lenística, la Venus de Milo i la Victòria de Samotràcia, i fem una abstracció dels torsos veurem com en Rosa Serra l'escultura d'aquest període és una referència constant; línies sinuoses, formes fruit de la raó i no de l'atzar que inviten a ser tocades. I, si fem un salt en el temps i recordem l'obra d'un dels més grans mestres de l'escultura contemporània, Henry Moore, trobarem encara d'altres connotacions.

De Moore, Rosa Serra ha sabut extreure una de les seves característiques més importants: l'alliberament de la forma closa, tancada. Moore s'allunyà de les formes geomètriques i contundents

d'alguns dels seus contemporanis per construir una obra centrada en les formes corbes, sinuoses, rítmiques, unes escultures planes i especialment suaus, i és aquí on Rosa Serra ha après la lliçó. Les seves escultures deslligades de l'hieratisme i de la contundència d'algunes formes de les primeres avantguardes han desenvolupat un llenguatge particular, fruit de l'herència del passat, de la raó i del propi sentiment. Les seves són obres sentides, que tenen a més una difícil qualitat: el fet de poder ser contemplades alhora com a obra monumental o peça petita, resultat d'un perfecte equilibri de les formes.

La seva proposta s'allunya de qualsevol confusió, no existeixen grans trencaments, sí petites evolucions. Repta el buit i crea espais de gran força, desafia la fugacitat del temps i el captura entre el marbre, el bronze, la pedra, la fibra de vidre...

ROSA GIL

COSME DOMINGO, S.A.

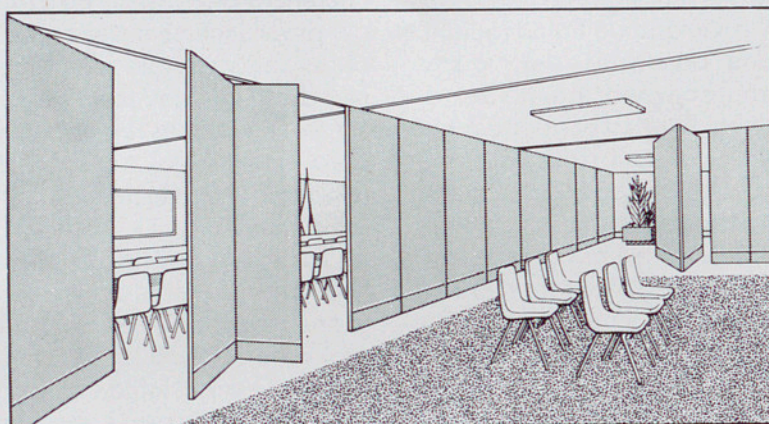

MAGATZEM i OFICINES:

Ctra. St. Feliu de Guíxols, 6-8 - Tel. 20 13 41 - Fax 22 08 11 - 17004 GIRONA

**PORTES PLEGABLES I
PLAFONS MODULARS**

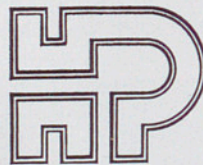
Panelfold

TAULERS
AGLOMERATS
MELAMINES
MOTLLURES
PORTES
REVESTIMENTS
LAMINATS
COLES
PINTURES
PERSIANES
GELOSIES
CERES
PARQUETS
MAQUINÀRIA
POSTFORMATS

HIERROS PUIG

EDUARDO PUIG, S.A.

ALMACÉN DE HIERROS

C/ Barcelona, 180

Tel. 20 66 00*

Fax 20 47 19

17001 GIRONA

PORTES METÀL·LIQUES

RIERA
GERARD CAMPS

Avda. Font de la Pólvora, 3 i 5 - Tel. (972) 20 82 88 - Fax (972) 22 36 17 - 17004 GIRONA

PÀGINES D'ART

SERRA I PUIGVERT, ROSA

(Vic, 1944)

Resideix a Olot des de l'any 1950.

Molt aviat se li desvetllà l'interès per l'art, però no inicià la seva pràctica fins al 1970, any en què ingressà a l'Acadèmia de Lluís Carbonell per estudiar dibuix i pintura.

El 1972 entrà a l'Escola de Belles Arts d'Olot i durant tres anys treballà les disciplines del dibuix, la ceràmica i el gravat.

A la darrereria de 1972 presentà a la galeria Galceran de Barcelona una mostra individual com a pintora, que constava de paisatges, natures mortes i figures. Aleshores Rosa Serra es declarava admiradora de Cézanne, Van Gogh i Renoir. Les entonacions cromàtiques d'aquests artistes s'observen en les seves obres.

Va començar a fer escultura als vint-i-cinc anys. Va ser al gener del 1973 que inicià l'aprenentatge d'escultura en el taller de Lluís Curós. "Un dels millors escultors d'aquest país en aquesta època" —segons expressió de Josep Pla.

Durant el febrer d'aquest mateix any pren part a Olot en una exposició col·lectiva a la galeria Les Voltes. El mes d'agost exposa a la galeria Grifé i Escoda de Barcelona.

Aquestes participacions són el final d'una breu trajectòria en el camp de la pintura, per dedicar-se a partir d'ara a l'escultura.

D'aquesta època daten una sèrie de quadres de temàtica variada, natures mortes, paisatges, interiors, de caràcter primerament academicista i que més tard evolucionen vers una tendència expressionista.

A partir del 1973 es dedica amb entusiasme i constància a l'escultura. Al taller de Lluís Curós hi comença treballant els models clàssics. La influència del vell mestre s'observa en les primeres obres, però Rosa Serra progressivament

va evolucionant cap a un estil més personal. Lluís Curós li transmet l'essència de l'ofici, la tècnica, però —com opina Josep Pla— "la senyora Serra ha resultat molt més hàbil i segurament de molta més ambició social que el vell i admirable senyor Curós".

Ja des dels primers anys de la seva incansable tasca participa en exposicions i obté importants premis.

S'ha enfrontat amb seguretat i habilitat al maneig del fang, i està marcant un camí propi i important dintre de l'escultura catalana.

El març del 1974 exposa a la galeria Sant Lluç d'Olot. En aquest mateix any guanya dos premis: el de la Cellera de Ter i el del concurs

de Banyoles. Hi ha una preocupació pel domini de la tècnica.

Eulàlia Janer a Olot, *temps de ruptura*, escriu: "Estan realitzades amb terracuita i són molt descriptives en relació amb la temàtica que representen". I continua: "La preocupació inicial pel domini de la matèria anirà esdevenint, en el decurs dels anys 1975-1976, voluntat de captació de la proporcionalitat de les formes".

L'escultura de Rosa Serra esdevé intimista i de gran sensibilitat, ja des dels primers moments de la seva carrera artística.

L'escultora afirma que li agrada plasmar els sentiments de les

persones, que quasi sempre són tristos. Expressa generalment la part tràgica de la vida. Les obres que representa reflecteixen estimació, tristesa, etc. Ella diu que són els sentiments dominants de la persona humana. El tema és la figura humana en situacions molt determinades.

Tribull, en *Art*, diu: "A Rosa Serra l'interessa l'expressió pura, quasi exemplar, de la situació existencial de l'home".

Els conceptes que s'imposen a l'observació de les escultures de Rosa Serra són seriositat, tristor, depressió, etc.

Durant l'octubre del 1975 realitza un bust d'Henri Dunant, fundador de la Creu Roja, que s'instal·la als jardins de davant de la Creu Roja d'Olot. Aquest bust sembla reflectir les influències de Curós.

En aquest mateix any se li atorga el Premi Especial de la Direcció General de Belles Arts, Tossa de Mar, i el Primer Premi Concurs Festes d'Olot. Exposa a la galeria Rovira de Barcelona, mostra que va sorprendre per la maduresa que demostrava una artista principiant com ella. Un text autògraf de l'escriptor Josep Pla, reproduït en el catàleg, presenta l'artista assegurant que, "aquesta senyora serà una de les més grans artistes del país".

La seva obra es mou entre la figuració i l'abstracció, sense decantar-se del tot per aquesta última.

Participa en la III Mostra d'Art Fontana d'Or de Girona, i en l'Exposició Itinerant de la Diputació de Barcelona.

L'any 1976 obté el primer premi Escultura III Bienal Artesport 76, Bilbao, amb "Lluita", d'esquema gairebé esfèric. L'obra presenta uns homes amb els cossos travats per la lluita.

Exposa també a la galeria Rembrandt, de Madrid, i a la Gavina de S'Agaró, amb crítiques molt favorables. J. Víctor Gay comenta a *Los Sitios*: "En la obra expuesta de Rosa Serra, cada vez

un valor más sólido, incluyendo en este concepto el estrictamente financiero, presenta una buena parte del conjunto de las parejas de personajes y destacamos este tema porque vemos en él un alcance de posibilidades que en muchos casos ya son realidades muy alentadoras, para esta mujer en la que se unen su simpatía personal, su belleza física y su buen saber

artístico. Retenga el lector este nombre, pues puede aportar mucho al arte gerundense. De momento su muestra en S'Agaró es perfecta".

Realitzà en aquest mateix any el monument a Guglielmo Marconi, que consisteix en un relleu a la façana de Ràdio Olot, i una obra seva passà a la col·lecció de la Diputació Provincial de Barcelona.

L'any 1977 sembla el començament d'un nou període, mitjançant un procés constant de simplificació, evolucionant vers un plantejament més abstracte. Prescindeix dels braços i de les cames, i el cap queda reduït a una petita forma referencial. És una manera diferent de veure i entendre l'escultura, comenta Eulàlia Janer.

El llenguatge es fa menys

descriptiu per passar a ser més simbòlic. Treballa el bronze, la pedra artificial i realitza una sèrie de petites peces amb plata, molt decoratives.

Participa en la Bienal Internacional del Deporte, a Madrid, i exposa a la Gavina, a S'Agaró.

L'any 1978 insisteix en els conceptes anteriors i es fa evident l'acostament a les formes d'Henry

Moore. Rosa Serra juga amb els volums convexos i còncavos, i els contraposa en una mateixa escultura.

En aquest any 1978 obté el Segon Premi Joan Cortés d'escultura de Palamós. Participa en la Mostra d'Art Actual Espanyol, a Teheran, i en l'Exposició Homenatge dels Artistes Catalans al CEC Palau de Congressos, a Perpinyà. Realitza també el monument al fundador de la Creu Roja, a Calella.

Durant l'any 1979 se li atorga el primer Premi d'Escultura Miquel Oliva i Prat, de Palamós. Participa en l'Exposició Olot-Art, sala Vayreda Barcelona; galeria 4 Cantons, d'Olot; Palau de Caramany, de Girona; galeria Bearn, de Palma de Mallorca; galeria el Cisne, de Madrid; Exposició "Olot-temps de ruptura", galeria Sant Lluc, a Olot; Exposició Tryck För Konsten, galeria Studio Kulturhuset Stockholm, i finalment, al Casino Cultural, a Begur.

El 1979 treballa més en els torsos o parts del cos que en la totalitat de la figura. I les obres que inicia al final de l'any —segons Eulàlia Janer—, "palesen el plantejament d'un nou problema. No configura els volums mitjançant línies i formes corbes, sinó emprant la successió de plans".

L'any 1979 realitza els Gegants del barri de Pequín. Són tres personatges que sortiren per primera vegada durant les festes del barri de Pequín al final d'agost de l'esmentat any. El 1980 guanyà el 3r premi en el concurs de Felanitx (Mallorca).

El juny del 1981 es va inaugurar al Parc Nou l'escultura commemorativa de l'Any Internacional del Nen, feta desin-teressadament per Rosa Serra. L'escultura és realitzada amb pedra de portland blanc, després d'èsser emmotllat de l'original realitzat amb fang. Té les mides aproximades de 250 x 170 x 60 cm. El tema és una al·legoria del

món infantil, al qual va dedicada l'escultura. Sembla que vol simbolitzar la vitalitat i l'entusiasme de la infància. En aquesta obra ha aprofitat molt més els espais buits, fet que fa que recordi una mica les escultures de l'anglès Henry Moore. Té un gran ritme i moviment. Concebuda per participar i adaptada perquè els infants hi puguin jugar.

El mateix any 1981, pel setembre, coincidint amb el Concurs de pastors amb gos d'atura, s'inaugura a Ribes de Freser un monument al·legòric al pastor i a la seva activitat i forma de viure, com a homenatge als pastors del Pirineu. Peça de gran dimensió, de tres metres de llarg, per dos d'alçada. Pesa tres tones. Fou col·locada a l'entrada del poble en un parterre entre la carretera i el riu, i realitzada amb formigó clar, que contrastava amb els encontorns del paisatge. Aquest monument fou encarregat per la Diputació Provincial de Girona. El novembre del 1982 aquest grup escultòric dedicat al pastor i al gos d'atura va anar aigües avall, a causa de les riudades.

En finalitzar l'any 1981, Rosa Serra va preparar una exposició de petites peces de bronze amb bany d'or, molt decoratives, combinades amb altres de més grans de formigó, apropiades per a grans espais lliures, jardins o parcs. Aquesta mostra es realitzà a Olot.

El 1982 Rosa Serra modelà un "Tors de dona", de dos metres vint d'alçada, fet amb fibra de vidre, farcit de ciment armat per donar-li consistència. L'aspecte exterior dóna la impressió de ser pedra picada.

S'instal·là a Girona, sobre la gespa dels parterres que hi ha sota el pas de la via del tren a Bonastruc de Porta, on s'uneixen els carrers de Figuerola i el carrer dels Artillers. Fou adquirida per l'Ajuntament de Girona.

En aquest mateix any fou premiada a la ciutat de Palma de

Mallorca en un concurs organitzat per la galeria Bearn. El dibuix premiat consistia en una variació entorn d'una de les seves escultures, i es titulava "Formes a l'espai".

L'any 1983, l'Ajuntament de Palma de Mallorca li encomanà una obra per a un passeig prop del mar, anomenat "Parc de la Mar", on hi ha obres de Miró, Subirachs i Guinovart. Aquest treball, segons referències, havia de rebre com a remuneració les despeses derivades del material utilitzat. I es va inaugurar l'escultura l'any 1985.

A part de Mallorca, realitzà una escultura, "Tors de dona assegut", d'un metre d'alçada, per a la Caixa d'Estalvis Provincial de Girona, a Olot, on està col·locada al rebedor de l'oficina, al carrer Mulleras. S'inaugurà el setembre del 1983.

Durant aquest mateix any s'inaugurà, als jardins de l'Hospital Psiquiàtric de Salt, una escultura en pedra de pòrtland blanc, de 2,70 m de llargada. Representa una "Dona estirada en actitud de relaxament".

En aquest mateix any, exposà al Palau de Caramany de Girona. En la mostra, al costat de petites escultures amb materials tradicionals, com el bronze, utilitzà en les peces més grans i de forma sistemàtica, nous materials, com el formigó especial, el polièster i la fibra de vidre. A aquests materials s'hi aplica un tractament molt interessant. Es converteixen a través d'acabats i tècniques especials en la transmutació de materials tradicionals. Així, el formigó és buixardat com si es tractés de pedra picada. En altres casos és el poliment el que li dóna qualitats de marbre o l'acabat final d'un material sintètic redescobreix les qualitats d'alabastre.

L'agost del 1984, a Ribes de Freser, es va inaugurar el nou monument al Pastor del Pirineu. Situat en una zona enjardinada a la vora del riu Rigat, ja que les riudades del novembre del 1982 s'emportaren aigües avall l'escul-

EXPOSICIONS INDIVIDUALS

1972	Sala Galcerán - Barcelona
1973	Galeria "Les Voltes" - Olot
1974	Galeria "Sant Lluç" - Olot
1975	Sala Rovira - Barcelona
1976	Galeria "Rembrandt" - Madrid
	"La Gavina" - S'Agaró
1977	Sala Rovira - Barcelona
	"La Gavina" - S'Agaró
1978	Galeria "Sant Lluç" - Olot
	"La Gavina" - S'Agaró
	Galeria "Bearn" - Palma de Mallorca
1979	Casino Cultural - Begur
1980	Galeria "Dau al Set" - Barcelona
	Galeria "Sant Pol" - Sant Joan Abadesses
1981	Galeria "Bearn" - Palma de Mallorca
1982	Galeria "Sant Lluç" - Olot
1983	Galeria "Palau de Caramany" - Girona
1984	Galeria "Bearn" - Palma de Mallorca
1985	Galeria "Palafrugell-Art" - Palafrugell
1986	Galeria "El Fom" - Camprodon
1987	Palau de la Virreina - Barcelona
	Galeria "Sant Lluç" - Olot
	Sala Nonell - Barcelona
	Galeria "Palau de Caramany" - Girona
	Galeria "Bennassar" - Pollença
	Galeria "Ses Fragates" - Son Servera
	Musée Olympique - Lausanne
	Galeria Fórum - Girona
1988	Galeria "Au Temps qui Passe" - Ginebra
	Galeria Alcolea - Madrid
	Galeria A-B - Granollers
	Galeria "Xarxa d'Art" - Tossa de Mar
1989	Galeria Susany - Vic
	Galeria "Au Temps qui Passe" - Ginebra
	Galeria "Sant Lluç" - Olot
	Sala "Jeantet Viollet" - Thoiry
1990	Plaça de l'Ajuntament - Sant Joan les Fonts
1991	Galeria de la Main de Fer - Perpignan
	Jardins de "La Gavina" - S'Agaró
1992	Galeria "Au Temps qui Passe" - Ginebra
	Sala Alcolea - Madrid
	Sala Nonell - Barcelona

tura feta abans. El monument ara inaugurat és diferent de l'anterior. S'ha donat una nova forma a la capa del pastor, i s'ha posat al costat d'aquest la figura d'un gos. L'obra és feta en pòrtland i pesa quatre tones. Fa 4 per 1,90 metres.

El dia 3 de març del 1985 s'inaugurà a la plaça d'Amèrica d'Olot una escultura de Rosa Serra, emplaçada al centre de la plaça esmentada. És feta amb formigó, fa uns 2,70 m de llarg i pesa unes quatre tones. Relacionada amb aquesta celebració, es féu a la Carbonera del Teatre Principal una tertúlia sobre el tema: "L'art al carrer".

El dia 19 de maig del mateix any 1985, es va inaugurar a Figueres, a l'avinguda Marignane, una escultura titulada "Dona al vent".

A la darrerria del juliol del 1985, preparà una sèrie d'escultures per als Jocs Olímpics de Seül 1988. L'encàrrec se li féu des de Barcelona per gent vinculada al Comitè Olímpic Internacional. Consta d'una col·lecció de les diferents modalitats dels esports olímpics. Són una trentena d'escultures, d'uns cinquanta cm, en bronze. L'any 1987, s'efectuà una exposició que va recórrer diverses ciutats de tot el món: Nova York, Ginebra, París,

OBRA

Olot	Monument a Henry Dunant (1975)
Barcelona	Excm. Diputació (1975)
Olot	Relleu a Guglielmo Marconi (1976)
Madrid	Direcció General d'Esports (1977)
Celella	Monument al Fundador de la Creu Roja (1978)
Cadaqués	Escultura al Museu "Perot-Moore" (1979)
Benyoles	Escultura al Museu d'Art Cont. dels Països Catalans (1980)
Elx	Escultura al Museu d'Art Contemporani d'Elx (1980)
Olot	Monument "Any Internacional del Nen" al Vial Sud (1981)
Porres	Escultura al Museu d'Art Contemporani (1982)
Girona	Escultura als Jardins de Bonastruch de Porta (1982)
Ribes de Freser	Monument al Pastor del Pirineu (1982)
Olot	Escultura a la Avda. Dr. Danés (1982)
Girona	Escultura als Jardins de l'Hospital Psiquiàtric de Salt (1983)
Ribes de Freser	Monument al Pastor del Pirineu. 2a. versió (1984)
Olot	Escultura a la Plaça d'Amèrica (1985)
Figueres	Escultura a l'avinguda Marignane (1985)
Lleida	Escultura a l'avinguda Humbert Torres (1986)
Olot	Escultura a la Plaça Estíres (1986)
Prat de Llobregat	Escultura al Nucli Urbà de St. Cosme (1987)
Olot	Escultura a l'Institut de Formació Professional (1987)
Lausanne	"Suite Olímpica". Musée Olympique (1987)
Barcelona	Escultures al Centre d'Estudis i Museu de l'Esport (1988)
Lausanne	Escultura als jardins de la Federación Int. de Voleibol (1989)
Val d'En Bas	Escultura als jardins de l'Ajuntament (1989)
Olot	Escultura al sector Alba Rosa (1989)
Le Perthus	Escultura al Fort de Bellegarde (1989)
Vilademuls	Monument a Josep Pla i la Pagesia (1990)
Olot	Escultura al Campus de l'Institut de Formació Profes (1990)
Girona	Escultura al sector Sta. Eugènia (1990)
Les Preses	Escultura al vestíbul de l'Ajuntament (1990)
Seül	Escultura al Comité Korea Handball Federación (1990)
St. Joan les Fonts	Escultura a la Plaça de l'Ajuntament (1991)
Barcelona	Escultura a l'INEFC, anella olímpica de Montjuïc (1991)
Seül	Escultura al Olímpic Park (1991)
Lausanne	Escultures al Comitè Olímpic Internacional (1991)
Kuwait	Escultura al Consell Olímpic d'Àsia (1991)
St. Cugat	Centre Alt Rendiment Esportiu (1992)
L'Escaia	Monument a la XXV Olimpíada (1992)

etc., fins a arribar a Seül, ciutat on es portaren a terme els Jocs Olímpics de l'any 1988. S'edità també un catàleg redactat en diverses llengües. Aquestes escultures, que representen les especialitats olímpiques, foren complementades amb escultures de les arts marcial, ja que les Olimpíades se celebraren a Àsia i les arts marcial són especialitats d'aquell continent.

A diferència de la majoria d'obres de Rosa Serra, que són immòbils i estàtiques, aquestes tenen un gran moviment. No obstant això, totes reflecteixen el segell indiscutible i evident de l'escultora.

Al seu taller té també una col·lecció en pedra i bronze de personatges relacionats amb les seves amistats, realitzats durant aquests últims anys. Tenen una gran força d'expressió i una gran semblança amb els originals.

Rosa Serra comenta que tant els retrats com la col·lecció de peces referents als esports olímpics l'han ajudat a realitzar i aprendre millor l'escultura.

L'agost del 1985 s'inaugurà a Palafrugell una exposició a la galeria Palafrugell-Art.

En l'obra de Rosa Serra hi ha una evolució constant. En l'escultura

del període que va des del 1980 al 1985 ha anat consolidant la seva personalitat. Ja no hi ha interferències de grans mestres, és més ella mateixa. Millora la seva estètica i domina cada vegada més la tècnica. Les seves escultures s'han simplificat i estilitzats, i tenen un segell inconfusible, qualsevol que sigui el tema que es proposi realitzar.

En algunes obres executades amb anterioritat al 1976, l'acabament d'aquelles és rugós; de forma voluntària, les realitzades a partir de 1978 presenten superfícies llises, i s'aconsegueixen acabats cada dia més perfectes.

Una de les característiques de les escultures de Rosa Serra és el sentit de monumentalitat. "Realitzades de mida petita o mitjana —escriu Eulàlia Janer—, semblen pensades i calculades per assolir grans proporcions, per abandonar els espais interiors de les cases i ocupar els espais oberts de la ciutat".

BIBLIOGRAFIA

Artis-Equip, "Exposición Rosa Serra y Kim Domene en Galerías Sant Lluç", *La Garrotxa*, núm. 1.789, Olot, 6 d'abril, 1974.

Bonet, Josep i Gaspar Senis, "Sentit de la Fira del Dibuix, 4 opinions", *Olot-Missió*, núm. 1.019, Olot, 17 d'octubre, 1983.

Cayus, "Rosa Serra, Artista", *Olot-Missió*, núm. 943, Olot, 29 març, 1974.

Comalat, Salvador, "Rosa Serra exposarà a Girona el novembre", *Punt Diari*, núm. 1.385, Girona, 10 d'agost, 1983.

Comalat, Salvador, "Rosa Serra prepara un encàrrec de l'Ajuntament de Palma de Mallorca. L'escultora del tors de dona no para ni durant les vacances", *Punt Diari*, núm. 1.385, Girona, 10 d'agost, 1983.

Domene, Kim, "Nova escultura a l'aire lliure", *L'Olotí*, núm. 113, Olot, 19 de juny, 1981.

Exposicions, "Rosa Serra a Niavarán Cultural Centre de Teheran", *Olot-Missió*, núm. 1.144, Olot, 7 d'abril, 1978.

Fàbrega, Jaume, "Rosa Serra: potència de la forma, ductilitat dels materials", *Presència*, núm. 615, Girona, 4 de desembre, 1983.

Fluvià, Miquel, "L'escultura a Olot, Rosa Serra", *La Comarca d'Olot*, núm. 191, Olot, 18 de novembre, 1982.

Fontbona, Francesc, "Rosa Serra", a *Centenari Centre Excursionista de Catalunya. Homenatge als Artistes Catalans*, L'Hospitalet de Llobregat, Tècno-Gràfic Assessors, SA, 1976.

Fortet i Roura, Jordi, "Rosa Serra i les seves escultures", *L'Olotí*, núm. 234, Olot, 29 de desembre, 1983.

Grabolosa, Ramon, *Olot, en les Arts i en les Lletres*, Ed. Dirosa: Barcelona, 1974.

"Inauguració d'una escultura amb motiu de l'Any Internacional del Nen", *La Comarca d'Olot*, núm. 123, 17 de juny, 1981.

"Inauguració d'una escultura de Rosa Serra", *La Comarca d'Olot* núm. 304. Olot, 28 de febrer, 1985.

"Inaugurada la nova escultura de Rosa Serra", *La Comarca d'Olot*, núm. 305, Olot, març, 1985.

Janer, Eulàlia, "Rosa Serra" a *Olot*

Art, *Dos-cents anys de pintura*, Ed. Vicenç Coromina: Barcelona, Olot, 1979.

Janer, Eulàlia, *Plàstica olotina actual*, Olot, Imp. Alzamora, 1981.
 Janer, Eulàlia - Francesc Miralles, *Olot, temps de ruptura*, Ed. Artigràfica: Barcelona, 1979. pp. 137-159.

Joan, "Rosa Serra", *L'Olotí*, núm. 153, Olot, 22 d'abril, 1982.

Juanola, Isabel, "Inaugurada diumenge a Ribes. Una escultura de Rosa Serra. Homenatge als pastors", *L'Olotí*, núm. 123, Olot, 25 de setembre, 1981.

Moli, Domènec, "Art. Galeria d'Art Sant Lluc", *Olot-Missió*, núm. 944, Olot, 4 d'abril, 1974.

Murlà i Giralt, Josep, "Rosa Serra realitza un seguit d'escultures esportives relacionades amb els Jocs Olímpics de 1988", *La Comarca d'Olot*, núm. 342, Olot, 12 de desembre, 1985.

Pallarès i Vardera, Josep Lluís, "Apreciacions del'Art Contemporani i l'obra de Rosa Serra", *L'Olotí*, núm. 155, Olot, 6 de maig, 1982.

Pallarès i Vardera, Josep-Lluís, *Pedagogia i didàctica amb l'art de Rosa Serra*, *L'Olotí*, núm. 155, Olot, 6 de maig, 1982.

Pallarès i Vardera, Josep-Lluís, *Pedagogia i didàctica amb l'art de Rosa Serra*, *L'Olotí*, núm. 155, Olot, 6 de maig, 1982.

Pàmies, "Rosa Serra triomfa a Barcelona", *Olot-Missió*, núm. 1.029, Olot, 24 de desembre, 1975.

Pla Josep, "Notes de capvesprol", *Obra Completa*, vol. 35. Ed. Destino: Barcelona, 1979. pàg. 324.

"Ribes de Freser ja torna a tenir un monument de Rosa Serra", *La Comarca d'Olot*, núm. 278, Olot, 23 d'agost, 1984.

"Rosa Serra fa trenta escultures sobre esports", *La Comarca d'Olot*,

núm. 303, Olot, 21 de febrer, 1985.
 "Rosa Serra. Sala Rovira" *Canigó*, núm. 429, Figueres, 27 de desembre, 1975.

Shimose, Pedro, "Henry Moore", *Telva*, núm. 422, Madrid, 2a quinzena de juny, 1981.

Tibull "Art", Barcelona, *Olot-Missió*, núm. 1.028, Olot, 19 de desembre, 1975.

«"Tors de dona", una escultura de Rosa Serra, junt al Punt Diari», *Punt Diari*, núm. 1.028, Girona, 17 de juny, 1982.

"Tors de dona en fibra de vidre s'afegirà al patrimoni d'art al carrer", *Punt Diari*, núm. 1.035, Girona, 25 de juny, 1982.

Víctor Gay, J., "Arte. Las galerías de la costa se mantienen activas", *Los Sitios*, núm. 10.128, Girona, 27 de juliol, 1976.

Víctor Gay, J., "Rosa Serra. Expone en S'Agaró". *Los Sitios*, núm. 10.128, Girona, 27 de juliol, 1976.

Musa

Protecfoc Girona

LA MILLOR ALTERNATIVA CONTRA EL FOC

VENDA

INSTAL·LACIÓ

I MANTENIMENT DE:

- EXTINTORS
- EQUIPAMENTS DE MÀNEGUES
- HIDRANTS
- PORTES TALLAFOC
- SISTEMES DE DETECCIÓ
- RECOBRIMENTS
- IGNIFUGACIONS

MUSA PROTECFOC GIRONA

Ctra. Barcelona, 166
Tel. 20 46 01
17001 GIRONA

EMPRESA HOMOLOGADA PER LA:
Generalitat de Catalunya
Departament d'Indústria
i Energia

GERMANS PAIRÓ, S.A.

Ctra. de Riudaura, 6 - Tels. 26 12 04* i 26 27 26 - Fax 26 29 50
17800 OLOT (Girona)

PINTURA INDUSTRIAL

Restauració de façanes
Muntatge i lloguer de bastides
Doll de sorra abrasiu
Recobriments especials de fibra de vidre
Metal·litzats per a projecció
Escumes per poliuretà
Pintura en general
Rètols

Armstrong

Heraklith

SUIMUN

Subministraments i Muntatges, S.A.

FALSOS SOSTRES - AÏLLAMENTS
ENVANS PLADUR

Ctra. Nacional II, Km. 721,5
17481 SANT JULIÀ DE RAMIS

Tel. 21 33 19

COL·LABORACIONS TÈCNICO-COMERCIALS

BLOCS DE FORMIGÓ ALLEUGERIT

El 1987 va ser l'any en què el consorci H+H-INDUSTRI des de A/S, després d'acurats estudis de mercat, va establir una cooperació de vendes i comercialització amb un distribuïdor de materials de construcció català.

El producte en qüestió, tant llavors com ara, és el bloc de *gasbeton* (formigó alleugerit), que a Espanya es comercialitza sota el nom de *Celucón*. Aquest bloc s'adapta també a les tradicions de construcció espanyoles i ha pogut ser introduït ràpidament —i fàcilment— en el mercat català, on, de moment, s'han concentrat els esforços per estendre el coneixement i les aplicacions del bloc de *Celucón*.

L'empresa distribuïdora de materials de construcció, amb la qual s'ha iniciat la cooperació, fa tres generacions consecutives que funciona.

Gràcies a això s'ha aconseguit un profund i extens coneixement de les condicions de venda, costums a l'hora de triar materials de construcció i, també, de les tendències de desenvolupament, tant a curt com a llarg termini, dels sectors de la construcció i de la societat espanyola en general.

Aquests coneixements i aquesta experiència que, d'aquesta manera, estan disponibles per a la creació del nou mercat, constitueixen la base que haurà de sostenir tant el present com el futur del producte i de les persones involucrades en el projecte.

Avui —cinc anys més tard—, els blocs de *Celucón* es fan servir en diferents tipus de construcció, des d'esglésies fins a guarderies. També han estat incorporats en projectes industrials.

H + H - INDUSTRI des de A/S va posar en marxa la gestió per a l'homologació-tècnica (*Agrément*) dels blocs de *Celucón* a Espanya per part de les autoritats

espanyoles, gairebé simultàniament amb l'establiment de la cooperació amb l'esmentat distribuïdor de materials de construcció. Aquesta tasca es va portar a terme gràcies a una estreta col·laboració entre enginyers i arquitectes i les autoritats daneses, angleses i espanyoles, i a la primavera del 1989 l'homologació es va convertir en realitat.

Entre els avantatges i característiques especials que han fet que els blocs de *Celucón* hagin estat tan ben rebuts a Catalunya, aquests són els més evidents:

- baix pes en relació amb el volum
- fàcil de treballar
- bona capacitat d'aïllament
- obra vista sense necessitat de tractament superficial
- ràpid i fàcil maneig
- múltiples aplicacions en el camp de l'interiorisme

Tenint en compte tot això, *Celucón* constitueix una bona i econòmica alternativa als materials de construcció tradicionals a Espanya.

En la segona meitat del 1989, es va treballar intensament en l'establiment d'una xarxa de distribuïdors a Catalunya. L'objectiu era crear una xarxa de deu distribuïdors, i es va aconseguir. Una part del personal de vendes ja ha visitat unes quantes vegades Dinamarca, com a part de la formació professional necessària

per poder informar i assessorar els clients sobre les qüestions relacionades amb les aplicacions del producte. Aquestes visites també han servit per transmetre inspiració i idees sobre les diverses possibilitats que tenen els blocs de *Celucón* a l'hora de trobar solucions interessants i individualitzades per als més diversos treballs relacionats amb l'interiorisme.

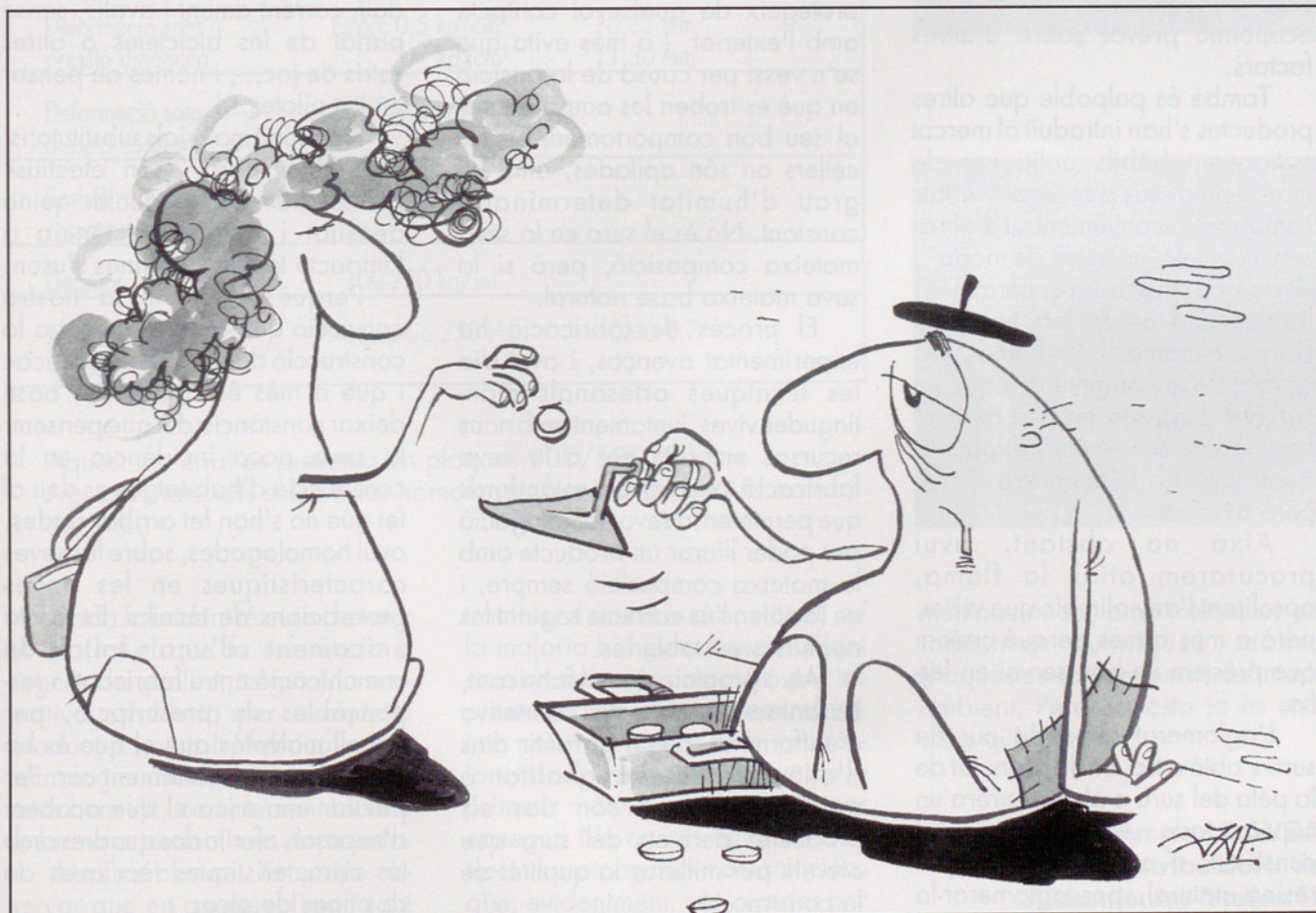
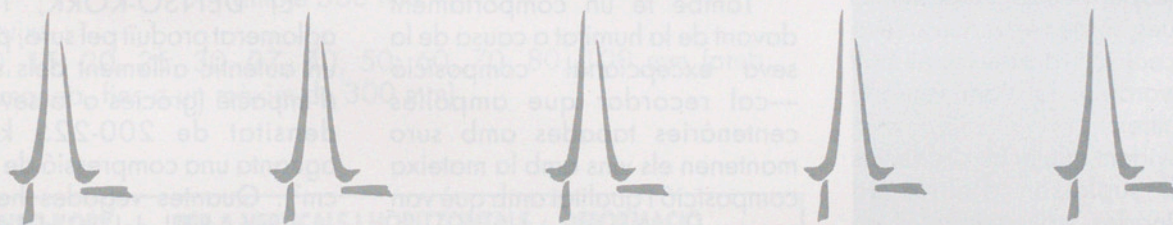
L'octubre de 1989 va ser creada l'empresa Hormigones Celulares SA, i el capital social, d'un valor de 600 milions de pessetes, ha estat totalment desemborsat. Aquesta empresa s'encarrega de la producció, la comercialització i la venda de *Celucón* a Catalunya. L'empresa està composta per personal espanyol i el director administratiu, també espanyol, ha estat connectat a l'empresa desde la seva fundació.

Fins al final de 1990 i començament de 1991, el subministrament dels blocs s'efectuà des de Dinamarca. Al 1991 s'inicià la construcció d'una fàbrica de *gasbeton* a Sallent, amb la intenció que, un cop iniciada la producció, fos l'única subministradora de *Celucón* per a tot Catalunya.

El projecte de la fàbrica va ser concebut basant-se en *know-how* sobre la producció i les aplicacions del producte anglès i danès, i la

seva activitat principal serà la producció de blocs de gasbeton. Aquests blocs són al mercat danès des de fa 50 anys, i avui dia es produeixen en dues fàbriques. La participació del mercat és d'aproximadament el 50%. A Anglaterra, els blocs es troben al mercat des de fa 30 anys i són produïts en 4 fàbriques, amb una cinquena en construcció. Aquí la participació de mercat és d'un 40%.

Hormigones Celulares SA
Pol. Parc. 2
Sector Berenguer
08650 Cabrianes

COL·LABORACIONS TÈCNICO-COMERCIALS

L'AÏLLANT MÉS NATURAL I NOBLE

Quan algú ens vol parlar d'un producte conegudíssim, li diem que "pretén descobrir la sopa d'all".

Una cosa semblant és el que passa quan es tracta de rehabilitar un producte que, per conegut, es deixa oblidat i es pretén renovar-ne la implantació, ja que ha tingut i té encara moltes aplicacions; que és un producte natural, exempt de composicions químiques. No diem pas que és un producte ecològic, perquè pateix una transformació, però la seva base és totalment natural i el despreniment de fums és més favorable que el d'altres productes derivats de composicions químiques, sense negar que la seva classificació davant del foc és molt més favorable, tal com veurem, que d'altres.

És evident que hi ha productes que en supleixen d'altres en determinades aplicacions, i en segons quins moments el valor econòmic preval sobre d'altres factors.

També és palpable que altres productes s'han introduït al mercat mitjançant hàbils polítiques de màrqueting, que ponderen veritats i amaguen inconvenients, i d'altres senzillament "no estan de moda" i deixen de prescriure's, perquè els fabricants o productors no tenen cura de mantenir la flama viva davant de la competència que va sortint i es basen en allò que "el bon gènere es ven sol", expressió que en altre temps potser era vàlida, però avui no.

Això no obstant, avui procurarem atiar la flama, aprofitant l'any olímpic que vivim, però a més a més perquè creiem que prestem un bon servei en fer-ho.

L'aglomerat expandit pur de suro s'obté a través de granulat de la pela del suro o alzina surera un cop tractada. Aquest tractament consisteix a aprofitar la pròpia resina natural, per aglomerar-lo

entre si, sense addició de cap mena de cola química, mitjançant la cocció en autoclau del granulat i el seu posterior premsat.

És un material que, com es pot veure, té pocs agents estranys que intervinguin en la seva transformació.

Tot i ser el més antic dels productes usats per a l'aïllament, és dels pocs que reuneixen en si mateixos la capacitat d'absorbir acústicament un coeficient estimabilíssim, alhora que presta una conductivitat tèrmica de les més altes dins el món de l'aïllament gràcies a la seva elevada densitat.

També té un comportament davant de la humitat a causa de la seva excepcional composició —cal recordar que ampelles centenàries tapades amb suro mantenen els vins amb la mateixa composició i qualitat amb què van ser envasats, perquè el suro els protegeix de qualsevol contacte amb l'exterior, i a més evita que se'n vessi per causa de la posició en què es troben les ampelles per al seu bon comportament en els cellers on són apilades, amb un grau d'humitat determinat i constant. No és el suro en la seva mateixa composició, però sí la seva mateixa base natural.

El procés de fabricació ha experimentat avenços, i avui dia les tècniques artesanals mantingudes vives, juntament amb nous recursos emprats per a la seva fabricació, obtenen uns estàndards que permeten la seva homologació per poder lliurar un producte amb la mateixa composició sempre, i en faciliten l'ús correcte seguint les normes preestablertes.

Això propicia que el fabricant, basant-se en aquesta normativa d'uniformitat, pugui garantir dins d'allò tolerat una qualitat o qualitats, perquè són dos els productes derivats del suro que ofereix per millorar la qualitat de la construcció.

Un, el SELVA-KORK, aglomerat expandit del suro, té un ampli ventall de possibilitats d'aplicació a l'habitatge: Horitzontals o en pendent, per a coberta, perquè la superfície és antilliscant, cosa que permet una bona adhesió del morter abans de la teula o la rajola, si és terrassa. Verticals, entre cambra d'aire o en separació d'habitatges, per aconseguir un bon aïllament acústic i assolir el confort tan desitjat avui dia, davant la propagació de tants sorolls que comporta la vida dels humans en l'era moderna.

El DENSO-KORK, l'altre aglomerat produït pel suro, permet un autèntic aïllament dels sorolls d'impacte (gràcies a la seva alta densitat de 200-225 kg/m³ aguanta una compressió de 3 kg/cm²). Quantes vegades hem de suportar el fill del veí del pis de dalt, corrent amunt i avall?, sense parlar de les bicicletes o altres estris de joc..., i només de pensar en les pilotes...!

Han sortit materials substitutoris, econòmics però, ¿són efectius? Només hem de preguntar quina densitat i quina resistència a l'impacte tenen... i quines s'usen.

Perquè refermem la nostra convicció que el suro aplicat a la construcció dona un resultat eficaç i que a més és competitiu, basti deixar constància del que pensem: la seva poca incidència en la construcció d'habitatges es deu al fet que no s'han fet arribar dades, avui homologades, sobre les seves característiques en les noves generacions de tècnics. Es tracta únicament d'una falta de comunicació entre fabricants i responsables de prescripció, per aquell malentès que el que és bo ha de ser necessàriament car. Per pal·liar una mica el que acabem d'exposar, oferim dos quadres amb les característiques tècniques de dos tipus de suro:

SELVA-KORK	PER A VERTICALS I HORIZONTALS	NORMA
Densitat	100-110 kg ³	UNE 56.906/74
Conductivitat tèrmica	a 20°C 0,034 kcal h.m. °C	UNE 53.037/76
Resistència a la flexió	1,67 kg/cm ²	UNE 56.907/74
Absorció acústica	gruix 5 cm	N.N.R. 40
Resistència a la compressió	1 kg/cm ²	
Comportament al foc	B2	DIN 4102
Temperatura límit	100°C	

Característiques estàndard - procedència 100% natural

Dimensions: llarg 1.000 mm
ample 500 mm

Gruix:

10, 15, 20, 25, 30, 37, 40, 50, 60, 70, 80, 100 mm (amb comanda, fins a un màxim de 300 mm)

DENSO-KORK	PER A VERTICALS I HORIZONTALS	DEFORMACIÓ
Deformació sota pressió dinàmica	Esforç 0,5 kg/cm ²	0,82 mm
	1 kg/cm ²	1,30 mm
Deformació sota pressió constant	Esforç 0,5 kg/cm ²	
Resistència a la compressió	3 kg/cm ²	
Densitat	200-250 kg/m ³	
Amortiment de vibracions	Freqüència 250 Hz	Delta 8,7°

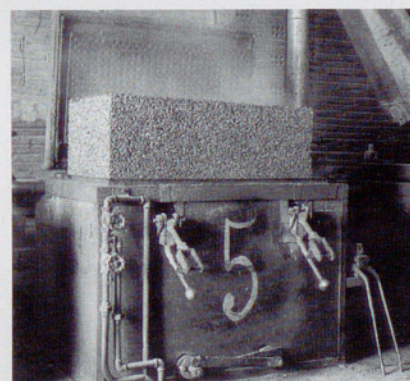
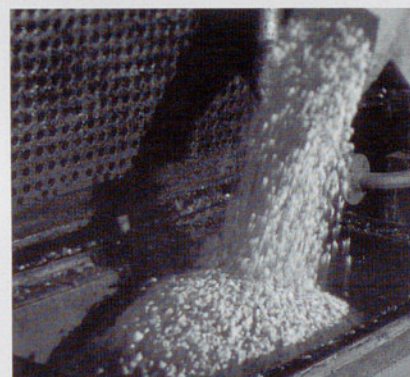
Aquest material es presenta en plaques 900/600/50 mm
Aquests materials solen estar homologats per a Espanya i la resta del món.

Cada fabricant té cura de tenir al dia tot el que fa referència a segells de qualitat, seguint la normativa establerta per a aquests productes naturals, fabricats amb tecnologia avançada, que és, tal com hem dit, complementària de la forma artesanal més depurada.

Això no obstant, és curiós observar que en qualsevol mena de

tractats, d'àmbit internacional, en la majoria hi figura aquest aïllant com un dels més complets, per les prestacions a què ens hem referit, i en canvi en aquest país, productor i transformador important de la primera matèria, el deixen ja per conegut. No consta en molts dels tractats promoguts per associacions que, evidentment, són regides per

Procés de fabricació.

multinacionals, amb interessos en indústries químiques, moltes d'aquestes contaminants del medi ambient. Però aquesta ja és una altra qüestió.

Estudi recopilat per DAVSA
Distribuidora de
Aislamientos Varios SL

NOU QBASIC DEL DOS 5.0

Qui hagi comprat un ordinador recentment amb el nou sistema operatiu MS-DOS 5.0 o bé hagi canviat el sistema operatiu antic per aquest, s'haurà donat compte que el BASIC que incorporaven les versions anteriors ha estat substituït per un nou llenguatge denominat QBasic.

Aquest nou llenguatge amplia enormement les possibilitats de programació, al mateix temps que les simplifica. En aquest espai de la revista intentarem explicar el més imprescindible per començar a programar amb el nou editor-intèrpret. El QBasic és totalment compatible amb el QuickBasic de Microsoft, per ser exactes és una versió reduïda d'aquest. Amb QuickBasic es poden convertir els fitxers .BAS en fitxers executables .EXE de manera automàtica, sense necessitat de carregar l'intèrpret per fer-los funcionar, la qual cosa augmenta considerablement la velocitat.

Encara que a primera vista sembli més difícil, un cop hàgiu escrit un programa podreu comprovar que és molt més senzill. Tots els programes que hagin estat escrits en BASIC els podem passar a QBasic, i en la majoria dels casos no haurem de fer-hi cap modificació per executar-los. Per poder carregar un programa en BASIC amb el QBasic primer haurem de carregar-lo amb el BASIC i enregistrar-lo en format ASCII (SAVE "Nom", A), després de fer això ja el podrem carregar sense cap problema, però juntament amb el QBasic es proporciona un programa, REMLINE.BAS, que el podem carregar i en executar-lo ens demanarà el nom del programa basic guardat en format ASCII, que suprimirà tots els números de línia innecessaris. Així ja disposarem d'un fitxer només amb els números de línia que formen part d'una instrucció GOTO, GOSUB, IF/THEN...

El programa l'arrencarem en situar-nos al subdirectori del sistema operatiu i en escriure QBASIC. A la llarga ens serà més pràctic crear un subdirectori només per al llenguatge en *basic* i copiar-hi els dos fitxers necessaris per al seu funcionament (QBASIC.EXE i QBASIC.HLP).

Un cop carregat el QBasic es presenta una pantalla inicial per poder accedir al sistema d'ajuda on són incloses totes les explicacions de funcionament del programa i de totes les instruccions, l'ajuda és accessible en qualsevol moment mentre estiguem escrivint un programa. Cal dir que el sistema d'ajuda és molt elaborat i ens permet consultar qualsevol cosa referent a la sintaxi i disposa de molts exemples que podem passar directament des de la pantalla d'ajuda al nostre programa; estudieu-vos el funcionament de les tecles CTRL+INS i Majúscules*INS. L'aparença general no s'assembla gens a la que tenia el BASIC o GWBASIC, més aviat us semblarà estar dins un tractament de textos que dins un BASIC, amb un menú a la part superior, al qual accedirem en pitjar la tecla ALT més la inicial de l'apartat que ens interressi. La diferència principal és que a la pantalla sempre tenim el llistat del programa i no cal utilitzar la instrucció LIST per veure el llistat, que podem recorre'l amb les tecles de cursor amunt, avall, pàgina amunt i avall permanentment, també podeu utilitzar el "mouse".

Els passos a seguir per escriure i guardar un programa seran els següents; escriure el programa, de la mateixa manera que ho fariem si escrivíssim el programa en un tractament de textos i guardar-lo seleccionant l'opció guardar del menú superior "ARXIU", la qual ens demanarà el nom del fitxer.

Si el que volem és recuperar un programa que havíem guardat anteriorment, escollirem l'opció obrir i seleccionarem el fitxer que volem recuperar. Podeu utilitzar el "mouse" o bé el teclat per fer

aquesta operació. En cas d'utilitzar el teclat, les primeres vegades trobareu alguna dificultat per moure-us pels menús, utilitzeu la tecla TAB per canviar el requadre i consulteu l'ajuda.

Per posar en funcionament un programa escrit no s'ha d'escriure RUN sinó que haurem d'escollir l'opció del menú EXECUTAR o bé pitjar les tecles Majúscules+F5. Si volem llistar el programa per la impressora haurem d'escollir l'opció del menú ARXIU-IMPRIMIR.

Amb el que hem vist fins ara podem deduir que les instruccions següents: LOAD, SAVE, LIST i LLIST, que utilitzàvem abans, no les podem utilitzar en QBasic.

D'aquesta manera podem escriure un programa de la mateixa manera que ho fèiem fins ara, però a més el nou llenguatge incorpora noves instruccions i elements que són els que milloren principalment el llenguatge.

En primer lloc, i com a més important, és que no són obligatoris els números de línia, la qual cosa fa més llegibles els programes, només haurem de posar els que siguin imprescindibles perquè estan referenciats en una instrucció GOTO, GOSUB, IF/THEN o altres. En lloc de posar un número de línia podem posar un nom amb lletres seguit de dos punts, per exemple en lloc d'escriure GOTO 1000 per desviar el programa a la línia 1000 podem posar GOTO Final i substituir 1000 per Final: d'aquesta manera podem recordar fàcilment què tenim a partir d'una línia determinada.

En segon lloc, podem crear subrutines i funcions i cridar-les pel seu nom; això ho explicarem en el programa d'exemple.

Una altra novetat en les instruccions és l'estructura SELECT CASE, que també explicarem en el programa d'exemple.

Existeixen altres novetats com ara els blocs IF/THEN i els tipus de variable (Registre) definits per l'usuari, dels quals us en parlarem en una propera ocasió, en la qual

us mostrarem un programa que aprofitarà aquestes novetats que de ben segur utilitzareu.

El QBasic ens comprova la sintaxi de cada línia mentre l'escrivim, i, per tant, ens estalviarem molta feina a l'hora de detectar errors, ja que al mateix temps que ens indica l'error ens proporciona l'ajuda necessària per arreglar-lo.

PROGRAMA EXEMPLE

El programa proposat té com a objectiu comprendre com funciona l'estructura SELECT CASE i les subrutines i funcions. Podeu introduir el programa tal i com es mostra al llistat però sense els números de línia que els hem posat per facilitar els comentaris. Les quatre primeres línies no cal que les introduïu, quan guardeu el programa a Disk, el QBasic les posarà. Recordeu que si us equivoqueu en una línia només heu de modificar-la de la mateixa manera que corregiríeu un text, i que el que veieu a la pantalla és el que queda com a definitiu. Podeu deixar les línies en blanc que necessiteu per tal de fer més llegible el programa, i podeu posar línies de comentaris encapçalades de la mateixa manera que en BASIC amb un apòstrof o REM.

El programa consta d'una part principal fins a la línia 33 que forma el nucli principal i a partir de la línia 34 les quatre subrutines que executen accions determinades.

La línia 5 equival a un número de línia, també podríem haver posat un número. Aquest element l'anomenarem etiqueta. Les línies 6 a 12 imprimeixen a la pantalla les opcions a escollir i s'escriuen de la mateixa manera que en el BASIC anterior.

A partir de la línia 13 trobem una nova instrucció. Abans hauríem hagut d'anar escrivint línies que diguessin IF Selecció=1 THEN... corresponents a cada opció possible. D'aquesta nova forma queda molt clar què correspon a cada opció i és senzill modificar-ne el contingut, per

a cada valor de la variable Selecció haurà d'executar unes línies concretes. El grup d'instruccions el tanquem a la línia 32 amb la instrucció END SELECT. La línia 33 desvia el programa altra vegada al lloc de l'etiqueta Inici.

Hem parlat abans de les subrutines i les funcions sense explicar-ne les diferències, en el nostre programa hi trobem una funció i tres subrutines, la diferència és que la funció retorna un valor i la subrutina, senzillament, executa alguna funció sense retornar cap valor. La funció "ElMésGran" és una funció que retorna el valor més gran dels dos que se li donen d'entrada, funciona de la mateixa manera que funcionen les funcions internes com per exemple el sinus d'un angle. Com que no posarem una línia que digui SEN (3,14) tampoc posarem una funció creada per nosaltres d'aquesta manera sinó que haurem de posar per exemple A=SEN (3,14). Les subrutines no retornen cap valor i funcionen de la mateixa manera que les instruccions del BASIC. La subrutina "Espera" que no té cap paràmetre és una instrucció que atura el programa fins que es prem una tecla. La funció "Missatge" escriu un missatge a la pantalla dins un requadre que serà diferent

segons el paràmetre sigui 1 o 2; dins la subrutina hi ha una estructura SELECT CASE per diferenciar el text que ha d'escriure. La Subrutina "Requadre" s'encarrega de dibuixar un requadre a la pantalla en la posició i de les mides enviades com a paràmetres de la instrucció, a més podem posar un títol que se situarà a la part superior del requadre i centrat.

Poden haver-hi tantes subrutines i funcions com convingui i poden ser tant o més llargues que el programa principal. Moltes de les subrutines creades per a un programa us serviran per als altres, de manera que cada persona n'acostuma a tenir un conjunt que es va modificant i millorant en cada programa.

Un cop hàgiu entrat el programa a la pantalla només podreu veure o bé el programa principal o bé les subrutines; per canviar de l'un a l'altra premeu la tecla F2 i seleccioneu el que voleu editar. També és possible dividir la pantalla en dues parts per poder editar dos parts del programa al mateix temps que seleccioneu l'opció DICIDIR del menú de 11 línia superior.

Microsoft, MS, MS-DOS, GW-BASIC, QuickBasic són marques registrades

BERNAT MASÓ i CARBÓ

```

1 DECLARE SUB Requadre (f!, C!, amplada!, línies!, Títol$)
2 DECLARE SUB Espera ()
3 DECLARE SUB Missatge (Accio!)
4 DECLARE FUNCTION ElMésGran! (A!, B!)

5 Inici:
6 CLS
7 LOCATE 5, 25: PRINT "1 - Requadre"
8 LOCATE , 25: PRINT "2 - Missatge 1"
9 LOCATE , 25: PRINT "3 - Missatge 2"
10 LOCATE , 25: PRINT "4 - Funció"
11 LOCATE , 25: PRINT "5 - Finalitzar"
12 LOCATE 15, 22: INPUT "Opció escollida (1-5): ", Seleccio

13 SELECT CASE Seleccio
14     CASE IS = 1
15         Requadre 3, 16, 40, 15, " REQUADRE DE L'OPCIÓ 1 "
16         Espera
17     CASE IS = 2
18         Missatge 1
19     CASE IS = 3
20         Missatge 2
21     CASE IS = 4
22         Requadre 4, 18, 36, 10, " OPCIO 4 "
23         LOCATE 6, 25: PRINT "Entre 2 números i us"
24         LOCATE 7, 26: PRINT "triarem el més gran"
25         LOCATE 9, 21: INPUT "Número A": A
26         LOCATE 10, 21: INPUT "Número B": B
27         C = ElMésGran(A, B)
28         LOCATE 12, 21: PRINT "El més gran dels dos és el "; C
29         Espera
30     CASE IS = 5
31         END
32 END SELECT
33 GOTO Inici

```


ESTADÍSTICA DE L'HABITATGE

**A LES COMARQUES
GIRONINES DES DE GNER
FINS A JUNY DE 1992**

En plantejar-me la tasca de començar un nou any i informar de l'evolució del sector de la construcció a la província de Girona, m'ha semblat convenient reproduir només les gràfiques que són més significatives per definir el sector de la construcció d'habitatges.

Així, doncs, les gràfiques estan presentades en dos grups:

Primer grup:

Índex d'habitatges

Superfície d'habitatges

Nombre d'habitatges de gener a juny 1986-92

Segon grup:

Habitatges per comarques de gener a juny 1992

Visats d'habitatges a comarques de gener a juny 1992

Habitatges per visat a comarques de gener a juny 1992.

Passem, doncs, a comentar aquests dos grups:

**ÍNDEX D'HABITATGES
SUPERFÍCIE D'HABITATGES
NOMBRE D'HABITATGES DE
GENER A JUNY 86-92**

En les dues primeres gràfiques, s'hi pot veure l'evolució del sector amb dades de cada mes, mentre que les dades de l'última gràfica corresponen al global dels sis primers mesos de cada any, des del 1986 fins al 1992.

Tant en la gràfica d'índex de visat com en la superfície d'habitatge, la corba descendent sembla que definitivament s'ha aturat, i per tant, de moment només podem parlar d'aquesta estabilització.

El mateix podem dir de la gràfica de nombre d'habitatges de gener a juny de 1986-92.

No obstant, s'observa, si ens fixem en les tipologies, que la davallada s'està aturant en les

plurifamiliars, i s'ha aturat a les unifamiliars aïllades i en les unifamiliars entre mitgeres, i, curiosament, està augmentant la rehabilitació.

**HABITATGES PER
COMARQUES DE GNER A
JUNY 1992
VISATS D'HABITATGES A
COMARQUES DE GNER A
JUNY 1992
HABITATGES PER VISAT A
COMARQUES DE GNER A
JUNY 1992**

Començarem comentant la gràfica d'habitatges per comarques de gener a juny de 1992.

En primer lloc, veiem que la comarca del Gironès està en el primer lloc, amb 982 habitatges en aquest primer semestre; per tant, el ritme de contractació respecte de l'any passat ha crescut, ja que en tot l'any es van contractar al Gironès 1.142 habitatges, i era la segona comarca, darrera de l'Alt Empordà. En canvi, aquesta última ha disminuït el ritme de contractació respecte de l'any passat, ja que en aquest primer semestre ha contractat 422 habitatges, mentre que durant tot l'any 1991 en va contractar 1.325.

De forma semblant ha passat amb la Selva i el Baix Empordà; la Selva ha augmentat, encara que molt lleugerament, i ha baixat el Baix Empordà.

Quant a les quatre comarques de muntanya, s'ha observat una baixa respecte de la mitjana de l'any passat, excepte la Cerdanya, que ha augmentat lleugerament.

Passem a comentar la següent gràfica, que correspon als visats d'habitatges, i observem que la comarca del Gironès ha passat davant les dues comarques de l'Alt i el Baix Empordà, i el mateix ha fet la comarca de la Cerdanya, amb la comarca del Pla de l'Estany.

L'última gràfica representa els habitatges per contractes, on com més alt sigui el seu nombre, més

promocions plurifamiliars representa que hi ha contractades i menys d'unifamiliars. En canvi, si el nombre s'acosta progressivament a l'1, significa que l'obra més contractada ha estat la d'habitatges unifamiliars. Així doncs, direm que s'han contractat més habitatges plurifamiliars a les comarques del Gironès, la Cerdanya i l'Alt Empordà, mentre que s'han contractat més habitatges unifamiliars al Baix Empordà, la Selva, el Ripollès, el Pla de l'Estany i la Garrotxa.

CONCLUSIÓ

Com a resum de l'observació d'aquestes gràfiques i la seva comparança amb les corresponents a l'any passat, podem dir que sembla que la davallada en la contractació de nous habitatges al conjunt de la província de Girona s'ha aturat.

Per tipologies, direm que ha disminuït la contractació d'habitatges plurifamiliars, i s'ha mantingut la contractació dels habitatges unifamiliars, i ha augmentat la rehabilitació.

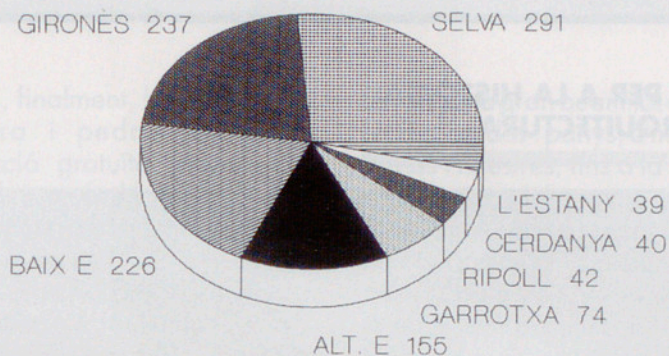
Per comarques, direm que ha augmentat de forma molt important la contractació al Gironès, i que ha augmentat també a la Selva, mentre que a la resta de comarques ha disminuït.

Pel que fa a les tipologies, podem dir que al Gironès, la Cerdanya i l'Alt Empordà es contracten principalment promocions plurifamiliars, mentre que a la resta de comarques se'n contracten més d'unifamiliars.

AMADEU ESCRIU
Arquitecte tècnic.
Cap de visats

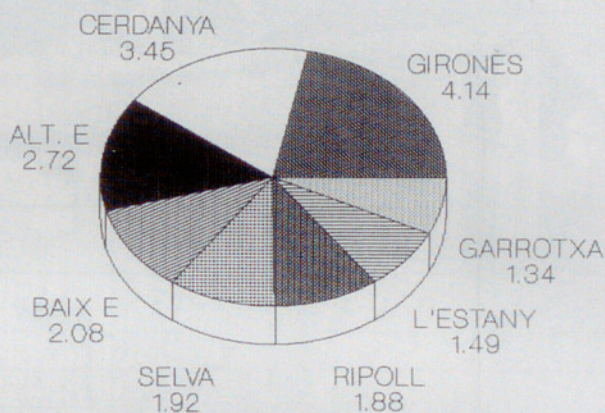
COMARQUES 1992

VISATS DE GENER A JUNY

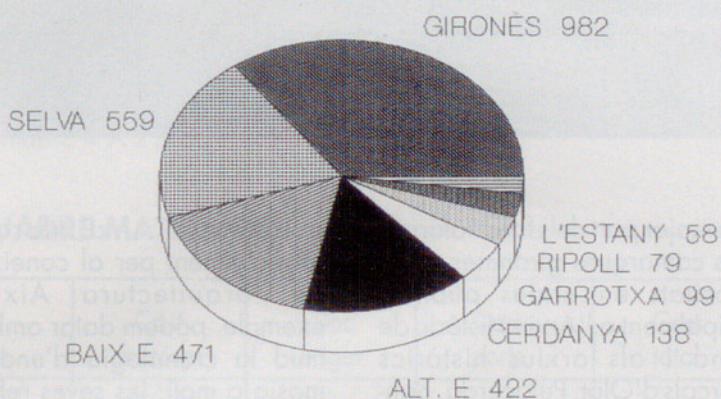
COMARQUES 1992

HABITATGES PER VISAT

COMARQUES 1992

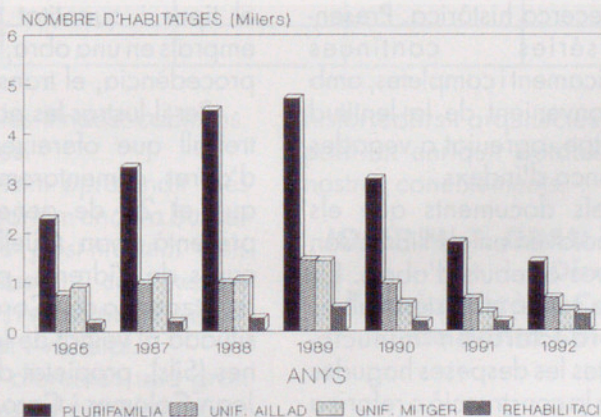
HABITATGES DE GENER A JUNY

NOMBRE D'HABITATGES

DE GENER A JUNY

86-92

HISTÒRIA

FONTS PER A LA HISTÒRIA
DE L'ARQUITECTURA

Foto X. Bosch

La major part dels fons notariais de les comarques gironines estan dispositats en arxius públics, principalment a l'Arxiu Històric de Girona i als arxius històrics comarcals d'Olot, Puigcerdà, Santa Coloma de Farners i la Bisbal d'Empordà. Cada vegada són més els investigadors que els utilitzen per a la recerca històrica. Presenten sèries contínues crono-lògicament i completes, amb l'únic inconvenient de la lentitud del buidatge, agreujat a vegades per la manca d'índexs.

Un dels documents que els notaris anotaven en els llibres són les èpoques o rebuts d'obres. Els mestres de cases, els fusters i altres artesans declaraven minuciosament totes les despeses hagudes per raó de la construcció o reforma d'algun immoble. Es tracta d'una escriptura que aporta gran

quantitat d'informació, especialment per al coneixement de l'arquitectura. Així, per exemple, podem datar amb exactitud la cronologia d'una casa, masia o molí; les seves reformes; l'evolució dels salaris dels mestres de cases, dels manobres, dels picapedrers, fusters, serrallers, etc.; el tipus i quantitat de materials emprats en una obra, el seu cost, la procedència, el transport, etc.

Per il·lustrar les possibilitats de treball que ofereixen els rebuts d'obres, comentarem els comptes que el 21 de gener del 1798 presentà Joan Güell, mestre de cases de Vidreres, per les obres realitzades a can Coromines, casa situada al veïnat de les Mallorquines (Sils), propietat del negociant Joan Colomer i Coromines (1).

En total, des del gener de 1794 fins al novembre de 1796, s'es-

merçaren 258 jornals de mestre de cases (per un valor de 256 lliures, 8 sous, 9 diners), i 258,5 de manobre (2,5 dels quals anaven destinats a amarrar calç). El preu del jornal diari oscil·la entre els 15 i els 18,75 sous l'any 1794) i els 22,5 sous els anys següents (1795-1796). Els salaris del mestre i del manobre són pràcticament iguals. A més, cal fer esment de 22 jornals dedicats a trencar pedres i 16 jornals —quatre homes durant quatre dies— per netejar el pou.

Pel que fa al material, compren 260 quarteres de calç a Caldes de Malavella, a un preu cada vegada més alt (5,6 i 7,5 sous la quartera). El transport representava entre un 20% i un 23% del cost final. De terrissa, s'empen 6.800 maons, portats de diferents indrets: el forn del moliner de Vallcanera, el forn Reiner de Vidreres, i de Santa

Coloma de Farners. El miler de maons passa de costar 8 lliures el primer any a 11 lliures el darrer. Els ports podien constituir entre el 24% i el 50% del preu, segons la distància a recórrer.

Per a la teulada, s'adquireixen 2.100 teules a Santa Coloma, a 30 lliures el miler. De rajoletes, se'n gasten 5.000 unitats, entre 6 i 8 lliures el miler. El guix es porta de Blanes i de Girona, amb un import de 18,15 lliures, de les quals el 45% són pel transport. No

oblidem, finalment, les carretades de sorra i pedra (de Sils), d'extracció gratuïta: només cal pagar els jornals de trencar pedra i el transport, amb juntes de bous, a l'obra.

En relació amb la fusta, destaquem l'adquisició de 65 bigues de diferents mides (de 21 a 28 pams de llargada), llates i cavalls per a la teulada i sostres. En conjunt, la fusta costa 108,45 lliures, a les quals s'han d'afegir els sous del fuster, del serraller i del

ferrer, i una gran quantitat de claus, reixes, baldes i panys; a més de les portes i finestres, fins a la suma de 455 lliures i 14 sous.

La part corresponent al mestre de cases duplica aquesta xifra, ja que arriba a 944 lliures, 2 sous i 6 diners. Els propietaris del mas Coromines esmerçaren prop de 1.400 lliures en la reforma i ampliació de la casa.

Per tal de sistematitzar més bé les dades, es poden elaborar quadres-resum com aquests:

QUADRE JORNALS

DATES	MESTRES DE CASES	MANOBRES	FUSTERS	FERRERS	SERRALLERS	ALTRES
	A B C	A B C	A B C	A B C	A B C	A B C
TOTAL						

Mitjana

A: Preu jornal B: Total jornals C: Import dels jornals $C = A \times B$

QUADRE MATERIALS

DATA	Tipus	Quantitat	Preu unitat	Cost matèria	Lloc origen	Cost ports	Cost total

Si disposem d'informació exhaustiva sobre el lloc d'extracció i compra de les matèries primeres, podem confeccionar mapes d'abastament i de zones productores i zones consumidores. Les possibilitats d'estudi són múltiples. Ultra els documents, hom pot visitar *in situ* l'immoble en qüestió i observar-ne les diverses etapes constructives, amb especial atenció a les dates que sovint hom deixava

gravades en les llandes, cabirons, rajoles o teules.

Si volguéssim aprofundir més en el tema, podríem encara buidar els inventaris *post-mortem* dels mestres de cases i coneixeríem millor les eines i els estris de treball: nom, quantitat i varietat.

Els arxius ofereixen una gran possibilitat d'estudi per a la història de l'arquitectura. Encara són pocs els treballs interdisciplinaris entre

historiadors i arquitectes, tot i que podrien enriquir notablement els nostres coneixements.

JOSEP M. T. GRAU i PUJOL
Director de
**l'Arxiu Històric Comarcal
de Santa Coloma de
Farners**

1. Arxiu Històric de Girona, Fons Notarial de Vidreres, Manual 1798 número 74, ff. 29-34v.

ESBORRANYS DE SOBRETAULA

"ELS CINCO SIS SENTITS CONSTRUCTIUS"

Molt abans que s'imposés el control de qualitat en la construcció i el seguiment del control de qualitat dels materials, nosaltres, veterans de la professió que vàrem escollir, confirmem, corroborem i certifiquem, si fa al cas, que tot això ja estava inventat. Vegem com cadascun dels cinc sentits aplicats al bon ofici de construir eren i són idonis substituïts de tècniques actuals més complexes i oneroses.

La vista: com que és "la que no enganya", fa centúries que emprem el terme "a bona vista". Que santa Llúcia ens la conservi, però que ens la distregui per no veure els nyaps que hem de contemplar cada dia. No entrarem en temes de projectes arquitectònics ni urbanístics que no són mesurables amb els sentits que mesuren normalment la matèria. Que ningú no s'atabali, només parlarem dels pecats venials.

Quan direm "a bona vista"... ni ho miris! Si diem al paleta: "porta el plom, que sembla que aquest pilar desploma uns 5 cm", volem dir que sembla més un ham que una canya. I, ai, si ho assegurem! Hem de dir "em sembla" perquè l'especialista encofrador, aquell xicot manobre que el diumenge fa de cambrer, no s'enfadi. Sembla tort... i prou; cal recalcular el pilar si entra dins els límits de tolerància legal, i oblidar-se'n. La bona vista... per a les modistetes.

L'oïda: és ben útil. Només trucant amb els nusos de la mà sabem pel soroll si una paret és de totxana, de toixó massís o de maó. Habilitat aquesta ben corrent a l'hora d'estudiar l'estat actual d'un edifici i que evita emprar mitjans costosos per saber quins són els murs de càrrega.

No tothom accepta aquesta funcionalitat del so a través de la matèria, i d'aquí que es busqui acuradament l'aïllament acústic dels edificis. El dia que això s'aconsegueixi plenament, l'invent dels "trucs a la paret" s'haurà acabat.

A vegades valdria més ser sord, per no haver de sentir la música flamenca del transistor dels paletes o el martell mecànic que sempre funciona l'estona de la visita facultativa a l'obra perquè ningú s'entengui. Per aquest fet es va inventar el "Llibre d'ordres". El que no se sent... es llegeix.

L'olfacte: és deliciós percebre tota la gamma de flaires dels materials d'una obra: la ceràmica ben mullada que retroba l'olor de terra del camp després d'una lleugera pluja; la fusta serrada que ens recorda el bosc; la sorra humida, les coles i les pintures.

La pintura, capítol a part. Sempre ha estat símbol de netedat. Quan es pinta una obra, vol dir que s'estrena o que se li renta la cara..., que ha de fer goig com una núvia. Lluny han quedat uns fonaments malgirbats i unes parets no escairades. La pintura és el tapabruts.

Temps era temps que els bons veïns pintaven les seves cases quan arribava la festa major. La festa començava amb l'enrenou de pintar. L'olor de pintura sempre ha suggerit l'alegria d'estrenar, una cosa com ara allò de les "sabates noves".

El gust: és el menys emprat dels sentits, en la construcció. Encara que diem "a tal obra li estan donant les últimes llepades", mai no he vist un paleta llepar una totxana, i menys mossegar-la. Deu ser perquè la majoria de materials i productes constructius, a més de no ser apetitosos, són normalment tòxics?

En canvi, és freqüent que, en una obra, a les nou del matí els paletes mosseguin unes magnífiques costelles o endrapin unes bones sardines a la brasa.

El tacte: aquest sí que és un sentit ben amortitzat. S'escullen els materials aspres o ben polits. És qüestió de gustos. Si són ben rústecs es "mengen" les escobres (són "cars d'escobres"). Si són massa polits... tant se val si rellisquen, si és la mestressa qui els ha triat. Si la Preysler en té a casa seva, per què no en pot ferir ella?, diu.

Pel tacte es denota un guix mort; si hi fas pressió amb el dit, pots anar a parar a la casa del veí.

Si un remolinat és massa bast, deixes els colzes per les parets. Si una fusta és mal polida, hi deixes el millor dels jerseis.

La solidesa d'un material i la seva capacitat mecànica les mesurava fins ara el paleta només mirant-lo. Per exemple, un perfil d'acer era capaç "d'aguantar deu plantes" pel fet de ser de ferro i ben "ferm". No calia fer càlculs; els tècnics "es curaven en salut", deia el nostre amic clarivent.

Aquest seria el sentit *cinc i mig*, perquè hi intervenen la vista i el tacte.

I no oblidem el *sisè* sentit o virtut, que és vital en el món de la construcció. És el de la paciència. És el que fa que no pleguem pel feix de problemes que hem d'aguantar cada dia a canvi d'uns guanys ben escassos.

Llàstima que el sentit de la intuïció (*el setè*?) no ens hagués portat cap a altres camps.

VALORACIONS IMMOBILIÀRIES

VALORACIONS IMMOBILIÀRIES

Valor de capitalització de les rendes

Fins ara, en anteriors articles hem tingut en compte la valoració d'immobles com a suma del valor del sòl que els suporta, més el seu valor de reproducció corregit pel coeficient d'antiguitat i estat de conservació, i tot això eren factors intrínsecs. Si a tot plegat li aplicàvem un coeficient de mercat, obteníem el valor de realització o de mercat de l'immoble objecte de l'estudi.

Què succeiria si aquest immoble —per simplificar suposem que sigui un habitatge—, el tinguéssim en règim de lloguer?

Aleshores hauríem d'enfocar la seva valoració en funció de les rendes que produeix.

Aquesta valoració serà proporcional a aquestes rendes i al percentatge de capitalització que apliquem.

El primer que haurem de conèixer és el tipus de contracte de lloguer al qual l'immoble està sotmès. En distingirem diversos grups:

a) Contractes anteriors a l'1 de gener de 1992. Utilitzarem una taxa de capitalització de la renda bruta al 3%.

b) Contractes posteriors a l'1-1-46. Usarem una taxa de capitalització de la renda bruta al 4,5%.

c) Contractes que continguin clàusula de revisió segons l'índex de preus al consum (IPC) o altre similar. Aleshores haurem d'utilitzar una taxa de capitalització al 8% anual, aplicada sobre la renda neta actualitzada.

d) Contractes d'inquilinat amb clàusula de revisió lliure, es capitalitzarà a una taxa del 10% sobre la renda neta actualitzada.

Observeu que hem parlat de rendes brutes i de rendes netes. Definirem les primeres com el total

Foto X. Bosch.

de rendes anuals que deriven de la suma de xifres absolutes que figuren en els rebuts, naturalment sense IVA.

Les netes seran aquestes mateixes, un cop descomptats els impostos, contribucions especials, reparacions, millores, etc.

Si es desconeix a quant puja la xifra a deduir, la llei de valoracions en el mercat hipotecari permet considerar que aquestes càrregues poden assolir fins a un 30% del valor de les rendes brutes.

Dit això, definirem el valor d'un estudi per capitalització de rendes com aquell valor igual a un capital que fos capaç de produir aquelles mateixes rendes a un tipus de capitalització determinat.

Podem fer servir, per obtenir-lo, tres mètodes:

1r. Capitalització a perpetuïtat, considerant l'esperança de vida econòmica de l'immoble (t) molt gran, les rendes que es perceben constants i el valor residual de l'immoble nul. Definirem aquest valor residual com el que resta després de la vida útil o econòmica de l'immoble; pràcticament és el valor del sòl.

Aquest mètode ens duu a una posició excessivament optimista.

2n. Capitalització lineal. Aquest mètode és excessivament pessimista, i a més infravalora el valor residual. Personalment, el trobo desaconsellable.

3r. Capitalització composta per un determinat període de temps (t) d'unes rendes inicials que es consideren modificades periòdicament per l'IPC i el valor residual variable segons el temps transcorregut.

4t. Capitalització composta per a rendes en un període curt de temps, lloguers d'1 a 5 anys acollits a l'anomenada llei Boyer, on el valor residual és pràcticament el de partida.

No obstant tot això, el mètode més emprat és el de capitalització de les rendes netes constants.

A través d'un procés analític que no podem reproduir per manca d'espai i que, d'altra banda, només seria il·lustratiu, s'arriba a un valor de capitalització de les rendes (V_{cr}).

$$V_{cr} = \left(\frac{RM}{r} \left[1 - \frac{1}{(1+r)^t} \right] \right) + \left(\frac{S_h}{(1+r)^t} \right)$$

on

RM = rendes mitjanes anuals

r = percentatge de capitalització

t = vida útil i econòmica

S_h = valor del sòl avui.

Observeu que el segon sumand correspon al valor residual de l'edifici (el valor del sòl).

Quan la vida útil de l'edifici sigui molt llarga i l'arrendament es consideri a perpetuïtat, el valor de (t) serà molt alt, i farà que les expressions on figura com a exponent del denominador siguin pràcticament 0, amb la qual cosa

$$V_{cr} = \frac{RM}{r}$$

És a dir, que el valor de la propietat d'un immoble, quan el temps d'arrendament sigui llarg, pot calcular-se capitalitzant les rendes mitjanes per la renda immobiliària o taxa de capitalització.

Hauríem de parlar ara del sistema de capitalització de les rendes netes variables, però donada la seva complexitat, ho deixarem per a un proper article.

NARCÍS SUREDA i DAUNÍS
Aparellador.
Màster en Valoracions

BIBLIOTECA

NOVES ADQUISICIONS

ADMINISTRACIÓ LOCAL

ADMINISTRACIÓ PÚBLICA

ARQUITECTURA

CHOSSEGROS, Pascual. *Casas mediterrànies. Costa Azul y Provenza*. Barcelona: Gustavo Gili, 1991. 143 p.

DIRECTRIUS per al disseny de centres d'atenció primària. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Sanitat i Seguretat Social, 1991. 118 p.

DIRECTRIUS per al disseny de consultoris locals. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Sanitat i Seguretat Social, 1991. 51 p.

MONJO CARRIÓ, Joan. *Introducció a la arquitectura textil: cubiertas colgadas*. Madrid: Colegio Oficial de Arquitectos, 1991, 181 p.

PUIG, Ramon Ma. *Casas de montaña, Pirineos*. Barcelona: Gustavo Gili, 1991. 144 p.

RAVELLAT MIRA, Pere Joan. *Bloques de viviendas*. Barcelona: Gustavo Gili, 1992, 189 p.

ART

ANGLADA, Ma. Àngels. *Joan Ma. Pau, l'altra mirada*. Girona: Col·legi Oficial d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics, 1992.

CATALUNYA Romànica. Volum 18: *el Vallès Oriental i el Vallès Occidental*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1992, 547 p.

CATALUNYA Romànica, volum 20: *el Barcelonès, el Baix Llobregat, el Maresme*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1992, 547 p.

GIMFERRER, Joan. *Joan Comalat, 20 anys de recerques fotogràfiques*. Girona: Col·legi Oficial d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics, 1992. 115 p.

HISTÒRIA de l'art català. Barcelona: Edicions 62, 1987-1991. 8 v.

DECORACIÓ

COMERCIAL spaces = espacios comerciales. Barcelona: Atrium, 1991. (European masters/3).

ECONOMIA DE LA CONSTRUCCIÓ

ESTUDIO de costes de la edificación, Lugo: 1992. Lugo: COAT de Lugo, 1992, 576 p.

MELER BURILLO, Jesús; MARÍN ARNALDOS, M.P.

Precios de la seguridad e higiene en la edificación: conceptos, unidades de medición, medición en plano y obra, precios descompuestos. Murcia: ICCE, 1991, 157 p.

PASARÍN RUA, S.; PUJOLAS BUTIÑÀ, S. *Butlletí de costos de la construcció*. Girona: Edetco, 1992. 1.350 p.

TARIFES d'honoraris. Barcelona: Col·legi Oficial d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Catalunya, 1990. 49 p.

ELEMENTS DE LA CONSTRUCCIÓ

CROXTON P.C.L.; MARTÍN

L.H. *Problemas resueltos de estructuras. Volumen 2*. Madrid: Bellisco, 1991. 414 p.

ESCALERAS. Barcelona: CEAC, 1991, 90 p. (Detail/arquitectura).

FACHADAS. Barcelona: CEAC, 1991, 104 p. (Detail/arquitectura).

GARCIARRAMOS Y FERNÁNDEZ DE CASTILLO, Fernando;

ALONSO LÓPEZ, J.M. *La ventana tradicional: análisis morfológico*. Santa Cruz de Tenerife: Colegio Oficial de Aparelladors y Arquitectos Tècnics, 1991, 217 p.

RECOMENDACIONES para la ejecución de forjados

unidireccionales. Madrid: Instituto de ciencias de la construcción "Eduardo Torroja", 1991, 290 p.

VÁZQUEZ FERNÁNDEZ, Manuel. *Cálculo matricial de estructuras*. Madrid: Colegio de Ingenieros Técnicos de Obras Públicas, 1992, 186 p.

HISTÒRIA LOCAL

BUSQUETS MENSA, Jaume. *Crespità*. Girona: Diputació, Caixa de Girona, 1992, 96 p. (Quaderns de la Revista de Girona, 35).

DOMÈNECH MONER, Joan. *Lloret de Mar*. Girona: Diputació, Caixa de Girona, 1992. 96 p. (Quaderns de la Revista de Girona, 38).

GIL BONANCIA, Jaume. *Els relloges de sol*. Girona: Diputació, Caixa de Girona, 1991, 96 p. (Quaderns de la Revista de Girona, 33).

MANTENIMENT instal·lacions: *fixes*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament d'Arquitectura i Habitatge: ITEC, 1991, 95 p.

ROMERO, A. - RUIZ, J. *Figueres*. Girona: Diputació, Caixa de Girona, 1992, 96 p. (Quaderns de la Revista de Girona, 34).

INSTAL·LACIONS

ARIZMENDI BARNES, Luis Jesús. *Instalaciones urbanas: infraestructuras y planeamiento*. Madrid: Bellisco, tomo II, 1991, 720 p.

CASA domòtica: *Catálogo de entidades y empresas colaboradoras*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament d'Indústria i Energia, 1992, 148 p.

La CASA intel·ligent de Premià de Mar. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament d'Indústria i Energia, 1992, 179 p.

CURSO de iluminación integrada en la arquitectura. Madrid: Colegio Oficial de Aparelladors y Arquitectos Tècnics, 1991, 308 p.

INSTAL·LACIONS de calefacció, climatització i aigua calenta sanitària. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament d'Indústria i Energia, 1992, 543 p.

MAQUINÀRIA

HARRIS, Frank. *Maquinaria y métodos modernos en construcción*. Madrid: Belliscos 1992, 565 p.

MATERIALS DE CONSTRUCCIÓ

IMPERMEABILITZACIÓ i aïllants. Barcelona: Institut de Tecnologia de la Construcció de Catalunya, 1992. (Registre ITEC de materials, 4.)

MATERIALS bàsics. Barcelona: Institut de Tecnologia de la Construcció de Catalunya, 1992. (Registre ITEC de materials 1.1.)

MATERIALS bàsics. Barcelona: Institut de Tecnologia de la Construcció de Catalunya, 1992. (Registre ITEC de materials 1.2.)

TANCAMENTS practicables. Barcelona: Institut de Tecnologia de la Construcció de Catalunya, 1992. (Registre ITEC de materials, 7.1.)

TANCAMENTS practicables. Barcelona: Institut de Tecnologia de la Construcció de Catalunya, 1992. (Registre ITEC de materials, 7.2.)

TANCAMENTS practicables. Barcelona: Institut de Tecnologia de la Construcció de Catalunya, 1992. (Registre ITEC de materials, 7.3.)

PLANIFICACIÓ DE LA CONSTRUCCIÓ

CONDICIONS tècniques de 3.669 elements simples i de 127 elements compostos. Barcelona: ITEC, 1992, 703 p.

CONDICIONS tècniques de 2.363 partides d'obra d'edificació. Barcelona: ITEC, 1992, 855 p.

CONDICIONS tècniques de 3.669 elements simples i de 127 elements compostos. Barcelona: ITEC, 1992, 1.483 p.

CONDICIONS tècniques de 1.699 partides d'obra d'enginyeria civil. Barcelona: ITEC, 1992, 649 p.

CONDICIONS tècniques de 1.379 partides d'obra d'urbanització. Barcelona: ITEC, 1992, 649 p.

PATOLOGIA I REHABILITACIÓ

RECOMANACIONS per al reconeixement i la diagnosi ràpida de sostres construïts amb ciment aluminós. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament

d'Arquitectura i Habitatge, 1991, 88 p.

REHABITEC, saló de rehabilitació, equipament i manteniment: catàlego III. Barcelona: Fira de Barcelona, 1992, 1 V.

SÁNCHEZ ESPINOSA, Elvira; GARCIMARTÍN MOLINA, Miguel Ángel. *Evaluación de las deformaciones y de las tensiones en secciones rectangulares de hormigón armado en estados de no agotamiento*. Madrid: Instituto de Ciencias de la Construcción "Eduardo Torroja", 1991, 126 p.

TALERO MORALES, Rafael. *Patologías y terapias preventivas del hormigón*. Madrid: Instituto de Ciencias de la Construcción "Eduardo Torroja", 1991, 73 p.

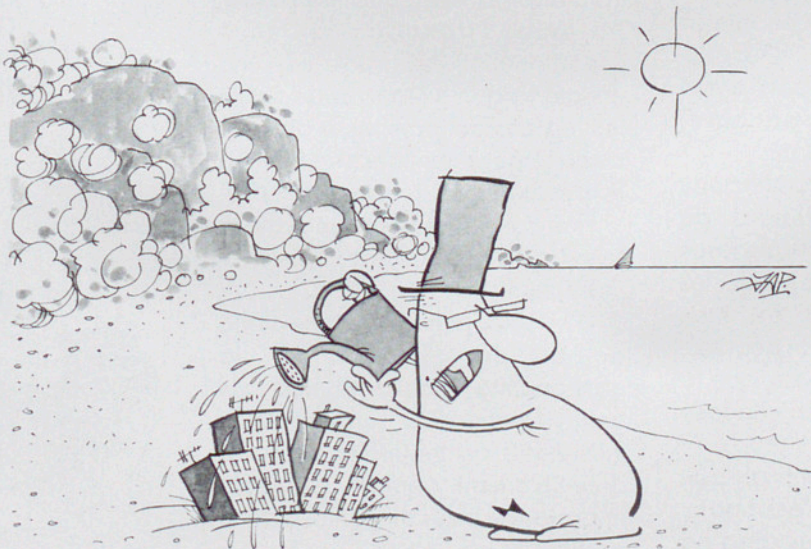
URBANISME

CAÑIZO, José Antonio. *Jardines de Málaga*, 2ª edició. Málaga: Arguval, 1990, 160 p.

MANTENIMENT urbanització; fitxes. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament d'Arquitectura i Habitatge: ITEC, 1991, 74 p.

MANUAL europeu per a un entorn urbanitzat accessible. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Benestar Social, 1992, 121 p.

URBAN architecture = urbanismo. Barcelona: Atrium, 1991, 255 p. (European masters 3;3).

LA PANXA DE LA PUNXA

LA NOSTRA CUINA AVUI

Des que, entre el 1470 i el 1480, veié la llum el *Llibre de coc*, de la Canonja vella de Tarragona, el més antic llibre de cuina de què es disposa a Catalunya, fins a les més recents publicacions del mestre Lladonosa, l'interès per la nostra gastronomia ha sofert alts i baixos.

Sembla com si actualment la nostra cuina estigués perdent la seva identitat. Les preparacions que se'ns ofereixen tendeixen a ser monòtones i igualitàries, circumstància que fa desaparèixer virtualment els seus trets característics.

L'enemic principal d'una cuina ben elaborada és la pressa, això fa que els plats tradicionals s'abandonin no ja en els establiments públics, sinó en el si de les famílies. La pressa i el dinamisme constants en els hàbits actuals obliguen a confeccionar preparacions esquemàtiques, deixant de banda les velles elaboracions. Em ve a la memòria un àpat en un restaurant de les rodalies de Girona on la salsa dels cargols era idèntica a la de la perdiu amb col.

Això no és culpa només del públic en general, sinó també dels professionals de la restauració que creuen que els seus clients, siguin catalans, de la resta de la península o estrangers, no senten interès per la gastronomia. Desgraciadament, en bona part tenen raó. Ens anem deseducant, gastronòmicament parlant.

Si aquí hi afegim la dificultat d'obtenir matèria primera de qualitat pel fet que molts pagesos abandonen el conreu de productes autòctons per altres de més rendibles, la desolació és general.

Podria semblar, doncs, que la nostra cuina ha entrat en una fase de decadència.

Però, paral·lelament al poc interès de molts professionals, sembla que en els últims anys ha

crescut l'interès dels particulars. La gent es passa receptes, els homes tenim cada cop més interès pel tema, molts ens afecionem a cuinar. Els periòdics i revistes ofereixen en les seves planes —un bon exemple és la nostra revista— articles gastronòmics. També hi contribueix el màxim mitjà de comunicació, que és la televisió.

Així, molts catalans ens hem convertit en una mena de descobridors de plats típics, i sembla que augmenta la preocupació pel nostre fet gastronòmic.

Sembla, d'altra banda, que tot seguint l'exemple de França, s'estigués preparant una revolució a base de ressuscitar plats autòctons amb una elaboració més moderna i adequada a les necessitats del moment, tal com ells han fet amb la *nouvelle cuisine*.

No obstant, tot això m'ho miro un xic de reüll. No sé si serà bo.

Tot i que no sóc contrari a l'evolució i a la paulatina introducció de noves tendències, crec que seria convenient que la gent conegués i apreciés la nostra cuina autòctona en tota la seva magnitud, la seva esplendor i al mateix temps la seva senzillesa, i a partir d'aquí hom seria capaç d'apreciar les modificacions i les evolucions.

Penso, també, que la cuina catalana ha estat poc estudiada, ja que, donada la seva espontaneïtat, ha estat, és, una mica anàrquica i tan variada com les regions del país, és a dir, que no ha tingut unes directrius com les té, per exemple, la cuina francesa.

Per contra, la cuina catalana té la virtut de posseir un gran individualisme.

Per això, penso que la revifalla actual de l'afeció a la gastronomia, acompanyada del geni inventiu dels qui s'hi sentin interessats, contribuirà a ressuscitar definitivament aquesta parcel·la importantíssima i alimentosa de la nostra cultura.

La primera recomanació que se m'acudeix de donar, a qui l'interessi el tema, és que per portar un bon plat a taula hi ha quatre ingredients bàsics sense els quals no cal que ningú s'hi posi: afeció, paciència, sentit comú i unes primeres matèries fresques.

Com diu Josep Pla en la seva obra *El que hem menjat*, "l'atenció requereix temps, una certa calma, una forma de meditació i d'observació aguantada i positiva. Cuinar requereix temps, una calma certa, una atenció evident".

Així podreu elaborar el plat que us proposo a continuació.

BACALLÀ AMB PANSES I PINYONS

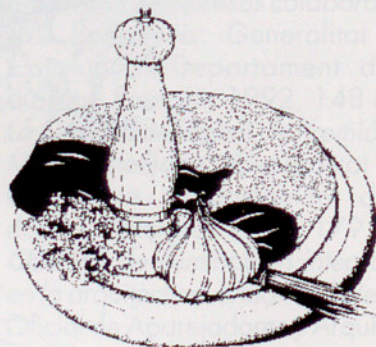
Un cop remullat el bacallà, millor si és del tros anomenat morro, s'enfarina i es fregeix.

A part, en una cassola, es fa un sofregit de ceba i tomata i s'hi afegeixen les panses (de Corint, perquè no tenen pinyols) i els pinyons. Totes dues coses hauran estat un parell d'hores en remull perquè s'inflin.

Es fa donar uns quants tombs a la barreja i després s'hi afegeix el bacallà i una mica d'aigua.

Ha de coure tot plegat una mitja hora a foc viu.

JUVENCI DE CISTELLA

ARCON

ARCON GIRONA
DISPOSA EN EL SEU
ESTABLIMENT DE TOT
EL PANORAMA
ACTUAL DE LA
FERRAMENTA DE
QUALITAT. ÉS
DISTRIBUÏDOR DE LES
FIRMES EUROPEES DE
PRESTIGI I CLAR PUNT
DE REFERÈNCIA PER A
L'ARQUITECTURA.
MANETES, POMS I
AGAFADORS DE
PORTES D'ENTRADA;
SERRALLERIA D'ALTA
QUALITAT;
FERRAMENTA
ESPECIAL;
COMPLEMENTS PER A
CONSTRUCCIÓ,
REHABILITACIÓ I
DECORACIÓ
D'OFICINES, HOTELS,
COMERÇOS I EDIFICIS
D'ALT TRÀNSIT.

EMILI GRAHIT, 18 - 20. 17002 GIRONA
TEL. (972) 21 52 44. FAX (972) 22 21 83

ÀREA D'ESPORT

NOU
Punt Groc

G I R O N A

SQUASH • GIMNÀS • MUSCULACIÓ
SAUNA • SPA • SOLARIUM
ESCOLA INFANTIL • CAFETERIA

**PROMOCIÓ ESPECIAL
FIRES '92**

MATRÍCULA GRATUÏTA

Ompliu aquesta butlleta amb
les vostres dades personals i
doneu-la al Nou PUNT GROC

nom _____

cognom _____

professió _____

tel. _____

ciutat _____

**OFERTA VALIDA
FINS 30/11/92**

INFORMACIÓ I INSCRIPCIONS: Bonastruch de Porta, 24 • Tel. 20 16 33 • 17001 GIRONA